

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

Odstoupení od smlouvy

Bc. Michaela Severová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

Odstoupení od smlouvy

Bc. Michaela Severová

Studijní program:	Právo a právní věda
Obor:	Právo
Vedoucí práce:	JUDr. Jindřich Psutka, Ph. D.
Pracoviště:	Katedra občanského práva

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Odstoupení od smlouvy*“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni dne 30. března 2016

.....

Bc. Michaela Severová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat zejména vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Jindřichu Psutkovi Ph.D. za cenné rady a připomínky, vstřícný přístup a za odborné vedení celé práce.

Obsah

Úvod	5
1 Obecná úprava zániku závazků	7
1.1 Zánik závazku splněním	7
1.2 Jiné způsoby zániku závazku	10
2 Zákonná úprava odstoupení od smlouvy dle všeobecných ustanovení o závazcích	13
2.1 Obecná charakteristika odstoupení od smlouvy	13
2.2 Důvody odstoupení od smlouvy dle všeobecných ustanovení o závazcích 14	
2.3 Nemožnost odstoupit od smlouvy při prodlení	28
2.4 Oznámení o odstoupení od smlouvy	31
2.5 Účinky odstoupení od smlouvy	36
3 Smluvní volnost úpravy odstoupení od smlouvy	40
3.1 Úplné vyloučení možnosti odstoupení od smlouvy ve vztahu pouze k jedné straně	40
3.2 Úplné vzdání se práva do budoucna odstoupit od smlouvy	41
3.3 Vylučují smluvní podmínky odstoupení od smlouvy možnosti odstoupení dle zákona?	49
3.4 Měly by být podmínky odstoupení pro obě strany stejné?	51
3.5 Shrnutí	52
4 Odstoupení od smlouvy u vybraných smluv	53
4.1 Zakázaná ujednání ve spotřebitelských smlouvách dle § 1814 občanského zákoníku týkající se odstoupení od smlouvy	53
4.2 Smlouva o prodeji zboží v obchodě uzavíraná se spotřebitelem	55
4.3 Darovací smlouva	57
4.4 Kupní smlouva o převodu vlastnického práva k nemovité věci	60
Závěr	63
Cizojazyčné resumé	65
Seznam použitých zkratk	66
Seznam použitých pramenů a literatury	67

Úvod

Odstoupení od smlouvy je jedním ze způsobů zániku závazku, kdy nedojde k jeho řádnému splnění. K odstoupení od smlouvy se většinou přistupuje ve chvíli, kdy není možné uzavření dohody o zániku závazku. V takovém případě pak často dochází ke sporům, zda odstoupení od smlouvy bylo platné či ne, neboť odstoupení od smlouvy má často značný zásah do ekonomické sféry smluvních stran. S odstoupením od smlouvy mohou souviset také další práva, například právo na zaplacení smluvní pokuty či náhrady škody. Dále mohou také nastat problémy s tím, jak budou po odstoupení od smlouvy vypořádány vztahy mezi smluvními stranami, a to zejména v případě, že již nejméně jedna ze stran alespoň částečně plnila.

Cílem této práce je podrobně popsat a zanalyzovat úpravu odstoupení od smlouvy obsaženou ve všeobecných ustanoveních o závazcích v občanském zákoníku a poukázat na možné problémy týkající se zejména kogentnosti ustanovení § 2001 občanského zákoníku, dle kterého lze od smlouvy odstoupit pouze v případě, ujednájí-li si to strany nebo stanoví-li tak zákon.

Diplomová práce bude rozdělena do čtyř hlavních kapitol. První kapitola bude věnována obecné úpravě zániku závazků, tedy zániku závazků splněním a jiným způsobům zániku závazků.

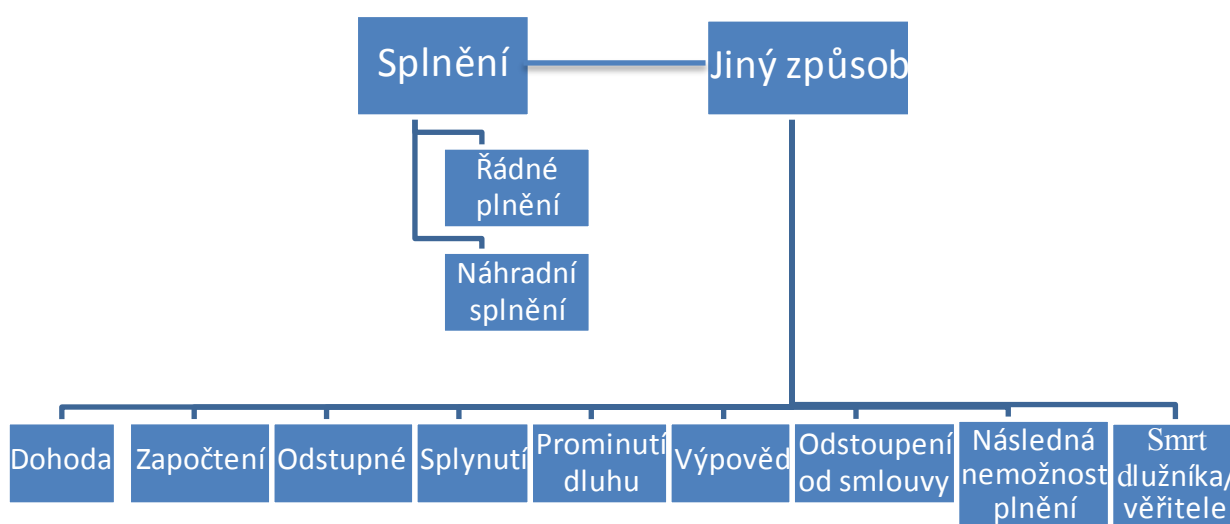
Ve druhé kapitole se budu zabývat úpravou odstoupení od smlouvy dle všeobecných ustanovení o závazcích v občanském zákoníku. Zaměřím se zejména na obecnou charakteristiku institutu odstoupení od smlouvy, důvody a způsoby oznámení odstoupení od smlouvy a v neposlední řadě také na účinky odstoupení od smlouvy.

V následující kapitole budou popsány problémy, které se týkají smluvní volnosti při sjednávání podmínek pro odstoupení od smlouvy. Zejména se pokusím odpovědět na otázky, zda se mohou smluvní strany dopředu vzdát práva na odstoupení od smlouvy a zda musí být podmínky pro odstoupení od smlouvy stejné pro obě smluvní strany. Součástí této kapitoly bude také analýza situace, kdy si strany sjednají určité podmínky pro odstoupení, ale nevyloučí podmínky stanovené v zákoně. Je totiž otázkou, zda se pak na podmínky odstoupení od smlouvy, které nejsou výslovně upraveny ve smlouvě, budou moci dát použít podmínky stanovené zákonem.

Poslední kapitola bude věnována zákonné úpravě odstoupení od smlouvy u vybraných smluv. Zaměřím se především na zakázaná ujednání ve spotřebitelských smlouvách dle § 1814 občanského zákoníku týkající se odstoupení od smlouvy, dále pak na smlouvu o prodeji zboží v obchodě uzavíranou se spotřebitelem, darovací smlouvu a kupní smlouvu o převodu vlastnického práva k nemovité věci.

1 Obecná úprava zániku závazků

Zánik závazků je v současné době upraven v §§ 1908-2009 občanského zákoníku. Tak jako dříve (před 1.1.2014¹), i dnes lze způsoby zániku závazků rozdělit na dva základní druhy, a to na zánik závazků splněním a na jiné způsoby zániku, tedy kdy ke splnění závazku nedojde. Ideálním případem by bylo, kdyby závazek zanikl splněním, nicméně tato situace nenastává vždy. Oba dva výše zmíněné způsoby zániku závazků lze členit dále, jak je znázorněno v následujícím diagramu.

Tab. č. 1: Přehled způsobů zániku závazků

1.1 Zánik závazku splněním

Řádné plnění

Řádné plnění je způsob zániku závazku, který by měl být chtěný pro všechny strany závazku alespoň ve chvíli, kdy závazkový vztah vzniká. Z tohoto důvodu je řádné plnění považováno za základní způsob zániku závazku. Aby byl dluh splněn, musí dlužník plnit řádně a včas. Podmínka řádného a včasného plnění se může na první pohled zdát jasná a jednoznačná, nicméně ve skutečnosti tomu tak být nemusí. Dluh může být splněn, i když nebude plněno řádně nebo včas.

Zánik závazku plněním, které bylo řádné ale ne včasné, se dovozuje na základě toho, že při opožděném plnění je řádné splnění tím nejlepším možným stavem a že by bylo nepřijatelné, aby i po řádném splnění (i když ne včasném) závazek trval i nadále. Včasné splnění závazku je dodrženo v případě, že závazek

¹ Dne 1.1.2014 nabyl účinnosti občanský zákoník a pozbyl účinnosti občanský zákoník 1964 a obchodní zákoník.

je splněn do data splatnosti. Tím, že závazek zanikne i při pozdním plnění, není vyloučeno, že může dojít ke vzniku sekundárních závazků, jako je např. povinnost zaplatit smluvní pokutu, úroky z prodlení a další.²

Řádné plnění je takové plnění, které se ve svých vlastnostech neodlišuje od požadavků, na které je u takového závazku kladen důraz, a zároveň je plněno v příslušném místě a mezi příslušnými subjekty. Mezi nejčastější požadavky na vlastnosti plnění patří množství, jakost, hmotnost. Dle Šilhána³ jakákoli odchylka od podstatných znaků plnění znamená, že není plněno řádně. S tímto názorem si dovolím nesouhlasit, neboť dle § 2457 občanského zákoníku se komisionář může odchýlit od pokynů komitenta, je-li to v zájmu komitenta, a pokud si nemůže vyžádat jeho předchozí souhlas. Zde je přímo ze zákona dovolena možnost odchýlit se od podmínek sjednaných ve smlouvě, a přesto tímto plněním může dojít k řádnému splnění závazku.

Mezi širokou odborností převažuje názor, že plněním včasným, ale ne řádným, nedojde k zániku závazku ale ke změně jeho obsahu. Předmětem závazku by pak byla práva z vadného plnění dle § 1914 odst. 2 občanského zákoníku.⁴ Je ovšem možné se setkat i s opačným názorem. Například Melzer⁵ uvádí, že v případě, že věřitel vadné plnění přijme, původní závazek zanikne. Pokud by pak věřitel uplatnil práv z vadného plnění, vznikne závazek nový. Přikláním se spíše k názoru, že dojde ke změně v obsahu závazku, neboť práv z vadného plnění vyplývají z původního závazku, dle kterého má dlužník povinnost plnit řádně a včas. Dle dané smlouvy lze práva z vadného plnění uplatnit vždy jen do určité doby od chvíle, kdy věřitel plnění přijal. Nicméně lze říci, že pro praxi není rozhodující, zda se ve výše uvedeném případě jedná o zánik či změnu závazku.

Ustanovení § 1908 odst. 1 občanského zákoníku „*splněním dluhu závazek zaniká*“, je kogentní, neboť by bylo v rozporu s dobrými mravy a zásadou veřejného pořádku, aby dlužníková povinnost plnit trvala i po řádném splnění dluhu. Druhý odstavec již tolik kogentní není. V podstatě kogentní je jen, co se

---

² HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 843-846.

³ Tamtéž.

⁴ Tamtéž.

⁵ MELZER, Filip, ELIÁŠ, Karel a kol.: *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 2. svazek. Praha: Linde, 2008, s. 1616.

týče osoby dlužníka, neboť v soukromém právu platí zásada, že nelze zavázat třetí osobu, pokud s tím sama nesouhlasí.⁶

Volnější úprava je ve vztahu k nesení nákladů a nebezpečí plnění. V tomto ohledu nemusí být celý závazek splněn na náklady dlužníka a jeho nebezpečí, nicméně alespoň zčásti zde musí být jeho odpovědnost zachována a na nákladech se musí alespoň částečně podílet. Dispozitivnost ustanovení lze spatřovat v tom, že strany si mohou sjednat, co budou považovat za řádné a včasné splnění. Limitovány jsou pouze dobrými mravy, veřejným pořádkem, zákazem zneužití postavení a některými zákonnými ustanoveními, jako je např. maximální doba splatnosti.⁷

Náhradní splnění

Možnost plnit do soudní úschovy má ochránit dlužníka předtím, kdyby (i) věřitel bezdůvodně odmítl plnění přijmout, (ii) věřitel byl neznámý nebo nepřítomný, (iii) dlužník byl bez své viny v nejistotě, kdo je věřitelem, anebo kdyby (iv) nastaly jiné důležité příčiny na straně věřitele⁸. Jako příklad lze uvést smrt původního věřitele, kdy ještě není zřejmé, kdo bude dědicem, či spor mezi nabyvateli pohledávek, kdy není rozhodnuto o tom, kdo pohledávku skutečně nabyl. Dříve býval výčet případů, kdy lze závazek splnit formou soudní úschovy taxativní, nyní formulací „jiné důležité příčiny na straně věřitele“ se stal výčtem demonstrativním.⁹

Využití možnost náhradního splnění je pouze oprávněním, nikoli povinností dlužníka. Obecně ji lze ale doporučit, neboť se tím dlužník ochrání před případným prodlením, do kterého by se dostal, pokud by nemohl plnit a nevyužil by soudní úschovy.

Soudní úschovu nelze využít u všech typů plnění. Vhodná je pro peněžité plnění a dále, kde předmět plnění jsou cenné papíry, dokumenty či datové nosiče. Možnost soudní úschovy není vyloučena ani u jiných movitých věcí, nicméně vždy to musí fyzické vlastnosti předmětu umožňovat a zároveň musí být takovýto postup procesně-právně realizovatelný. Nelze takto například splnit závazek, který spočívá v určité činnosti, například stavba domu. Postup řízení o soudní úschově

---

⁶⁶ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 838.

⁷ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 838.

⁸ Viz ustanovení § 1953 občanského zákoníku.

⁹ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 979-980.

je upraven v § 289 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.¹⁰

Jednou z podmínek, aby nastaly účinky složení do soudní úschovy (zánik závazku) je vydání rozhodnutí soudu. Zánik závazku potvrzuje k okamžiku složení do soudní úschovy, tedy ex tunc. Zároveň však musí být splněny podmínky uvedené v § 1953 občanského zákoníku. Bez jejich splnění by zánik závazku nemohl nastat ani v případě, že by rozhodnutí soudu nabylo právní moci.¹¹

1.2 Jiné způsoby zániku závazku

V této kapitole jsou stručně charakterizovány jiné způsoby zániku závazku se zaměřením na odlišnosti od zániku závazku odstoupením od smlouvy.

Dohoda

Ustanovení § 1981 občanského zákoníku dává smluvním stranám možnost dohodnout se na zrušení závazku. Jde o projev zásady smluvní svobody, kdy v případě, že žádná ze smluvních stran nemá zájem na dalším trvání závazku, mohou jej zrušit. Jedná se o tzv. dissoluci (dohodu), což je hlavní rozdíl od institutu odstoupení od smlouvy, kde se jedná o jednostranné právní jednání. Dohodou zaniká závazek ex nunc, což je jeden z dalších rozdílů od odstoupení od smlouvy, při kterém dochází k zániku závazku ex tunc. Strany se ovšem mohou dohodnout, že ve vztahu k nim, dojde ke zrušení závazku ex tunc.¹²

Započtení

Započtení je upraveno v § 1982 a násl. občanského zákoníku. Započtením dochází k zániku pohledávek v rozsahu, v jakém se překrývají. K započtení dochází nejčastěji formou jednostranného právního jednání, není ale vyloučeno ani započtení v rámci soudního řízení či vzájemnou dohodou. Obecnými zákonnými podmínkami pro započtení pohledávek je jejich mnohost, tj. musí se jednat o alespoň dvě pohledávky. Dále tyto pohledávky musejí být vzájemné, tedy musí existovat mezi subjekty započtení. Dalším požadavkem je stejný druh plnění.¹³

Odstupné

---

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Tamtéž.

¹² Tamtéž.

¹³ Tamtéž.

Ustanovení § 1992 občanského zákoníku dává smluvním stranám možnost sjednat si způsob jako zániku závazku zaplacením odstupného. Možnost zaplacení odstupného musí být tedy výslovně sjednána. Dále musí být sjednána výše nebo alespoň způsob určení výše odstupného. Zrušením závazku zaplacením odstupného se ruší závazek obdobně jako při odstoupení od smlouvy, tedy *ex tunc*. Na rozdíl od odstoupení od smlouvy, zrušit závazek zaplacením odstupného nelze, pokud daná strana již přijala plnění druhé strany nebo již sama plnila, a to i jen zčásti. Dalším rozdílem od odstoupení od smlouvy je, že nemusí dojít k porušení smluvní povinnosti druhou stranou.¹⁴

Splynutí

Dalším způsobem zániku závazku je splynutí práva a povinnosti v jedné osobě.¹⁵ Zjednodušeně řečeno to znamená, že jedna a táž osoba se v daném případě stane zároveň věřitelem i dlužníkem.

Prominutí dluhu

Na první pohled se může zdát, že prominutí dluhu je stejné jako zánik závazku dohodou. Tyto instituty se liší v tom, že u prominutí dluhu dochází ve většině případů ke zrušení dluhu pouze jedné ze stran. Ke zrušení celého závazku by došlo ve chvíli, kdy by podstata celého závazku spočívala v povinnosti pouze jedné strany.¹⁶

Výpověď

Výpověď se řadí mezi jednostranná jednání vedoucí k ukončení závazku. Smlouvu lze vypovědět pouze v případech, kdy tak stanoví zákon nebo si to ujednají strany¹⁷. Výpověď se může jevit jako institut nejvíce podobný odstoupení od smlouvy. Hlavním rozdílem od odstoupení od smlouvy je ovšem skutečnost, že výpovědí zaniká závazek *ex nunc*, přesněji uplynutím výpovědní doby nebo účinností výpovědi¹⁸. U výpovědi tak dochází k tomu, že se v závazkovém vztahu již nadále nepokračuje, ale práva a povinnosti, která vznikla před okamžikem výpovědi, se neruší.¹⁹

---

¹⁴ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1160-1161.

¹⁵ Viz ustanovení § 1993 občanského zákoníku.

¹⁶ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1172.

¹⁷ Viz ustanovení § 1998 odst. 1 občanského zákoníku.

¹⁸ Viz ustanovení § 1998 odst. 2 občanského zákoníku: „*Je-li závazek vypovězen, zaniká uplynutím výpovědní doby. Lze-li však závazek vypovědět bez výpovědní doby, zaniká závazek účinností výpovědi.*“

¹⁹ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1173-1174.

Odstoupení od smlouvy

Odstoupení se řadí mezi jednostranná jednání vedoucí k zániku závazku. Dle § 2001 občanského zákoníku lze od smlouvy odstoupit v případě, že si to strany ujednají, nebo pokud tak stanoví zákon. Odstoupení od smlouvy bude blíže rozebráno v následujících částech této diplomové práce.

Následná nemožnost plnění

Další možností zániku závazku je situace, kdy se dluh stane po vzniku závazku nesplnitelným. Ustanovení § 2006 výslovně upozorňuje na to, že se nejedná i případy, kdy lze dluh splnit za ztížených podmínek, s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo až po určené době²⁰, ale že musí jít opravdu o naprostou nemožnost splnit dluh.

Smrt dlužníka/ věřitele

Obecně lze říci, že smrtí dlužníka ani věřitele závazek nezaniká. Toto pravidlo neplatí v případě, že se jedná o závazek osobního charakteru, tedy o závazek, jehož plnění je vázáno na konkrétní osobu.²¹

Novace a narovnání

Přestože narovnání a novace jsou upraveny v občanském zákoníku v oddíle změny v obsahu závazků, považují za důležité je v této části uvést. Novací se rozumí dohoda stran, kterou se původní závazek zruší a nahradí se závazkem novým. V podstatě tak dojde k zániku původního závazku. Účelem narovnání je odstranění sporných nebo pochybných práv a povinností tak, že se původní závazek nahradí závazkem novým. V občanském zákoníku 1964 byly novace i narovnání řazeny mezi způsoby zániku závazků.²²

---

²⁰ Ustanovení § 2006 odst. 1 občanského zákoníku: „*Stane-li se dluh po vzniku závazku nesplnitelným, zaniká závazek pro nemožnost plnění. Plnění není nemožné, lze-li dluh splnit za ztížených podmínek, s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo až po určené době.*“

²¹ Viz ustanovení § 2009 odst. 1 a 2 občanského zákoníku.

²² ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kolektiv: *Občanský zákoník I, II. 2.* vydání, Praha: 2009, s. 1712.

2 Zákonná úprava odstoupení od smlouvy dle všeobecných ustanovení o závazcích

Jak již bylo uvedeno výše, odstoupení od smlouvy je jeden ze způsobů zániku závazku. Jelikož se jedná o jednostranné právní jednání, které má dalekosáhlé důsledky pro všechny dotčené strany, je možnost odstoupit od smlouvy dána pouze v případech stanovených zákonem nebo ujednaných mezi stranami. Je důležité si uvědomit, že odstoupení od smlouvy je právo, které daná strana může, ale nemusí využít.²³

2.1 Obecná charakteristika odstoupení od smlouvy

Odstoupení od smlouvy je jednostranným adresovaným právním jednáním. Adresované znamená, že se stane účinným teprve ve chvíli, kdy dojde do dispoziční sféry adresáta.²⁴ Účinky odstoupení pak nastávají zcela automaticky, nejsou vázány na jakékoli jednání adresáta či jiné třetí osoby, dokonce o nich nerozhoduje ani soud. Obecně lze říci, že odstoupením od smlouvy se závazek ruší od počátku, tj. *ex tunc*. V zákoně jsou ovšem upraveny situace, kdy se závazek ruší k jinému okamžiku než k okamžiku uzavření smlouvy.²⁵ Dle § 349 odst. 1 obchodního zákoníku docházelo k zániku *ex nunc*, tedy k okamžiku doručení oznámení o odstoupení druhé straně. Přijetím občanského zákoníku tak dochází v tomto ohledu k podstatné změně.²⁶ Účinky odstoupení od smlouvy budou blíže rozebrány v kapitole č. 2.5.

Odstoupení od smlouvy je nutné chápat jako výkon určitého práva a nikoli jako porušení smlouvy. Pokud by si strany ve smlouvě například sjednaly smluvní pokutu pro případy, že by některá ze stran využila svého práva odstoupit od smlouvy, bude takovéto ujednání neplatné pro rozpor se zákonem, neboť účelem smluvní pokuty je sankce za porušení povinnosti.²⁷

---

²³ PELIKÁNOVÁ, Irena: *Obchodní právo. 4, Obligační právo - komparativní rozbor*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 339.

²⁴ K oznámení o odstoupení od smlouvy blíže kapitola č. 2.4.

²⁵ KINDL, Milan, FIALA, Josef a kol.: *Občanský zákoník. Komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, § 48.

²⁶ ČÁP, Zdeněk, KOVAŘÍK, Zdeněk, POKORNÁ, Jarmila a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, § 349.

²⁷ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kolektiv: *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání, Praha 2009, s. 419.

Občanský zákoník kromě odstoupení od smlouvy upravuje také institut odstoupení z funkce, a to například odstoupení člena voleného orgánu právnické osoby, likvidátora či správce. Prohlášení o odstoupení z funkce je taktéž jednostranné adresované právní jednání, nicméně je upraveno v části první občanského zákoníku. Odstoupení z funkce se v mnohém od odstoupení od smlouvy, které je upraveno v části relativních majetkových práv, liší.

Dle § 160 občanského zákoníku může člen voleného orgánu právnické osoby z funkce odstoupit bez udání důvodu, přičemž jeho funkce zaniká uplynutím dvou měsíců od doručení předmětného prohlášení. Na tomto příkladu jsou vidět značné rozdíly od odstoupení od smlouvy upraveného v části čtvrté občanského zákoníku a je proto nutné tyto dva instituty rozlišovat.²⁸

Pro větší přehlednost níže uvádím nejdůležitější znaky odstoupení od smlouvy:

- způsob zániku závazku před jeho splněním,
- jednostranné adresované jednání,
- pouze za podmínek stanovených zákonem nebo smlouvou,
- bezúplatnost,
- zrušení závazku ex tunc.

Většina ustanovení týkající se zániku závazku nejsou kogentní, a tak si smluvní strany výše uvedené znaky zániku závazku mohou modifikovat. Například si mohou sjednat, že odstoupením od smlouvy zaniká závazek ex nunc, a to i v případě, že by pro takovéto účinky odstoupení nebyly splněny zákonné podmínky. Není ani vyloučeno, aby si strany mohly převzít určitý znak z jiného způsobu zániku závazku.

2.2 Důvody odstoupení od smlouvy dle všeobecných ustanovení o závazcích

Odstoupení od smlouvy bývá zpravidla vázáno na protiprávní jednání druhé smluvní strany, nicméně nemusí tomu tak být vždy. Někdy může být možnost odstoupit od smlouvy vázána také na určitou objektivní skutečnost či na určité jednání třetí osoby.²⁹ Nejčastějším důvodem odstoupení od smlouvy bývá podstatné porušení smlouvy, které je obecně upraveno v § 2002 občanského

---

²⁸ LAVICKÝ, Petr a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 832.

²⁹ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1190.

zákoníku. Toto ustanovení je obecné, a proto se vztahuje pouze na ta podstatná porušení smlouvy, která nespádají pod úpravu ve zvláštních ustanoveních. Jako příklad zvláštních ustanovení týkající se podstatného porušení smlouvy lze uvést prodlení dlužníka (§ 1977 občanského zákoníku) či vadné splnění, které brání řádnému užívání a u kterého nelze vadu odstranit (§ 1923 občanského zákoníku).³⁰

Mezi důvody odstoupení od smlouvy upravené občanským zákoníkem ve všeobecných ustanoveních o závazcích v díle týkajícím se zániku závazků patří:

- marné uplynutí dodatečné lhůty ke splnění nebo k zajištění vzájemného plnění (§ 1912 odst. 2),
- zaviněná dílčí nemožnost plnění (§ 1927 odst. 2),
- zmařená volba (§ 1928),
- podstatné porušení smlouvy jiným způsobem (§ 2002),
- neodstranitelná vada (§ 1923),
- podstatné porušení smluvní povinnosti prodlením (§ 1977),
- nepodstatné porušení smluvní povinnosti prodlením (§ 1978).

Tímto výčtem ovšem není vyloučena možnost stran sjednat si další podmínky pro odstoupení od smlouvy či výše uvedené zákonné podmínky upravit.

Marné uplynutí dodatečné lhůty ke splnění nebo k zajištění vzájemného plnění

Marné uplynutí dodatečné lhůty ke splnění nebo k zajištění plnění se vztahuje na vzájemné plnění, kdy plnění druhé strany je ohroženo okolnostmi, které u ní nastaly po uzavření smlouvy a o kterých odstupující strana při uzavření smlouvy nevěděla a ani objektivně vědět neměla. Pokud takovéto okolnosti nastanou, může strana odepřít své plnění do doby, než jí bude vzájemné plnění poskytnuto či zajištěno. K poskytnutí či zajištění vzájemného plnění lze v takovéto situaci poskytnout dodatečnou přiměřenou lhůtu. Pokud druhá strana svou povinnost v této lhůtě nesplní, budou naplněny veškeré podmínky pro odstoupení od dané smlouvy.³¹ Přiměřenost dodatečně stanovené lhůty bude posuzována podle stejných kritérií jako při odstoupení od smlouvy při

---

³⁰ Podstatné porušení smlouvy bude popsáno níže.

³¹ Viz ustanovení § 1912 odst. 2 občanského zákoníku.

nepodstatném porušení smlouvy prodlením zakotveném v ustanovení § 1978 občanského zákoníku.³²

Zaviněná dílčí nemožnost plnění

Dle ustanovení § 1927 odst. 2 občanského zákoníku může dlužník odstoupit od smlouvy v případě, že měl možnost vybrat si z více volitelných plnění a že ten, kdo toto právo volby neměl, způsobil nemožnost jednoho z volitelných plnění.³³ Právo odstoupit od smlouvy má v tomto případě chránit dlužníka před situacemi, kdy by se věřitel snažil znevýhodnit jeho pozici tím, že v důsledku jeho jednání by byl dlužník donucen plnit pouze určitým způsobem, ačkoli dle smlouvy měl mít právo volby z více plnění. Přitom nemusí jít o zaviněné jednání věřitele, které způsobí nemožnost volby plnění dlužníkem, postačí jeho nedbalost.

Právo odstoupit od smlouvy nevznikne v případě, že nemožnost volby plnění bude způsobena jednáním obou stran, dlužníka nebo třetí strany. V této souvislosti je však potřeba zvážit, zda by nemohlo být uplatněno právo odstoupit od smlouvy dle § 1928 občanského zákoníku, které bude popsáno níže.

Právo odstoupit od smlouvy nevznikne také tehdy, kdy věřitel sice způsobí nemožnost plnění určitým způsobem, ale učiní tak až po té, kdy dlužník si již způsob plnění vybral, a tento způsob plnění nebyl jednáním věřitele znemožněn.³⁴ V tomto případě právo odstoupit nevzniká z důvodu, že věřitel dlužníka v jeho právech nijak neomezoval, neboť ten po té, co si vybere způsob plnění, nemůže již svoji volbu bez souhlasu druhé strany změnit.³⁵

Zmařená volba

Možnost odstoupit od smlouvy má ten, kdo má plnit, v případě, že vlivem vyšší moci nebo jednáním druhé strany bude zmařeno jeho právo volby způsobu.³⁶ Tento důvod se od důvodu zakotveného v ustanovení § 1927 odst. 2 občanského zákoníku liší v tom, že zde nemusí dojít přímo k nemožnosti určitého způsobu plnění, ale postačí, že dojde pouze ke zmaření volby. Zmaření volby Šilhán vykládá tak, že postačí, že dojde ke zmaření jednoho z více způsobů

---

³² HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 862-867.

³³ Ustanovení § 1927 odst. 2 občanského zákoníku: „*Stane-li se jedno z více volitelných plnění nemožným, omezuje se závazek na plnění zbývající. Jestliže však nemožnost tohoto plnění způsobil ten, kdo neměl právo volby, může druhá strana od smlouvy odstoupit.*“

³⁴ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 928.

³⁵ Viz ustanovení § 1926 odst. 3 občanského zákoníku.

³⁶ Viz ustanovení § 1928 občanského zákoníku.

plnění. Není tedy potřeba, aby z původních několika možností způsobů plnění zůstala jen jedna možnost.³⁷

Dalším rozdílem je, že zmaření volby plnění nemusí být způsobeno pouze jednáním druhé strany, ale může být způsobeno také vyšší mocí. Vyšší mocí (tzv. *vis maior*) bývají označovány vnější okolnosti, jejichž existenci nedokáže daný subjekt ovlivnit. Příkladem mohou být živelné pohromy (záplavy, zemětřesení, atd.) nebo společenské události (vátky, devizová omezení) nebo jiná jednání třetích osob (generální stávka).³⁸ Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že ustanovení § 1928 občanského zákoníku chrání stranu, které náleží právo volby, daleko více než ustanovení § 1927 odst. 2 občanského zákoníku.

Podstatné porušení smlouvy

Každé porušení smlouvy lze podřadit buďto pod nepodstatné nebo pod podstatné porušení. Pro účely odstoupení od smlouvy bude potřeba řádně zanalyzovat, o jaké porušení smlouvy se jedná. Z dikce zákona je zřejmé, že hranice mezi podstatným a nepodstatným porušením smlouvy není přesně vymezena. V ustanovení § 2002 občanského zákoníku je zakotveno pravidlo, dle kterého se rozlišuje, zda se jedná o podstatné porušení smlouvy či ne.³⁹ Za podstatné porušení se považuje „*takové porušení povinnosti, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvídala; v ostatních případech se má za to, že porušení podstatné není.*“⁴⁰

Jak již bylo uvedeno výše, ustanovení § 2002 občanského zákoníku je ustanovením obecným, neboť v občanském zákoníku jsou obsažena mnohá speciální ustanovení, která vymezují zvláštní případy podstatného porušení smlouvy.⁴¹ Pokud tedy budou splněny podmínky zvláštních ustanovení o podstatném porušení smlouvy, bude se aplikovat tato speciální úprava. Ustanovení § 2002 občanského zákoníku se bude vztahovat na ta podstatná porušení smlouvy, kdy nedojde k naplnění podmínek speciálních ustanovení,

---

³⁷ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 929-930.

³⁸ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1574.

³⁹ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 48-49.

⁴⁰ Ustanovení § 2002 odst. 1 věta druhá občanského zákoníku.

⁴¹ Například ustanovení § 1923 a 1977 občanského zákoníku.

například na porušení zákazu sdělování důvěrných informací třetím osobám či zákazu postoupení práv a povinností ze smlouvy třetí osobě.⁴²

Zda se jedná o podstatné porušení smlouvy, se posuzuje vždy v konkrétním případě a dle objektivních kritérií, kterými jsou například obsah a význam porušené povinnosti či intenzita porušení.⁴³ Za podstatné porušení smlouvy lze považovat situaci, kdy nedojde k naplnění hlavního účelu závazku, například kdy nebude možné objednanou věc řádně užívat.⁴⁴ Pokud nebudou naplněny podmínky pro to, aby se porušení smlouvy dalo kvalifikovat jako podstatné, bude se vždy jednat o nepodstatné porušení smlouvy.

Při každém podstatném porušení smlouvy (i dle speciálních ustanovení) má věřitel možnost odstoupit od smlouvy bez zbytečného odkladu. Možnost odstoupit od smlouvy znamená, že tohoto práva využít může, ale nemusí. Může se také rozhodnout i pro další trvání závazku. V případě, že se rozhodne pro odstoupení od smlouvy, musí své rozhodnutí oznámit druhé smluvní straně bez zbytečného odkladu.⁴⁵ Jakmile však druhé straně oznámí, že od smlouvy odstupuje, případně že trvá na jejím dalším pokračování, nemůže již své rozhodnutí bez souhlasu druhé strany změnit.⁴⁶

Délka lhůty, do kdy oprávněná strana musí druhé straně oznámit, že odstupuje od smlouvy, bude v každém konkrétním případě jiná. Dle Kovaříka⁴⁷ nelze lhůtu bez zbytečného odkladu vykládat v pouhém technickém smyslu jako lhůtu potřebnou k sepsání a odeslání oznámení o odstoupení od smlouvy druhé straně. Zda bude dodržena délka lhůty „bez zbytečného odkladu“ se bude posuzovat zejména dle charakteru a složitosti předmětu závazku, jeho provázanosti na další vztahy⁴⁸ a také dle toho, zda lze rozhodnutí o odstoupení učinit bez rozsáhlejších šetření či konzultací.⁴⁹ Často bude pro rozhodnutí o odstoupení potřeba například zpracovat složité finanční analýzy, a to zejména

---

⁴² HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1198-1199.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 49.

⁴⁵ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 457.

⁴⁶ Viz ustanovení § 2003 odst. 1 občanského zákoníku.

⁴⁷ ČÁP, Zdeněk, KOVAŘÍK, Zdeněk, POKORNÁ, Jarmila a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, § 345.

⁴⁸ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 457.

⁴⁹ ČÁP, Zdeněk, KOVAŘÍK, Zdeněk, POKORNÁ, Jarmila a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, § 345.

v případě, kdy na danou smlouvu budou navázány další subdodavatelské smlouvy.⁵⁰

Dle mého názoru je takovéto posouzení lhůty „bez zbytečného odkladu“ spravedlivé, neboť požadavek na rychlost rozhodnout se, zda oprávněná strana od smlouvy odstoupí či ne, chrání druhou stranu před nejistotou, jak budou vztahy mezi danými stranami uspořádány. Zároveň je tímto dán oprávněné straně prostor pro to, aby se mohla rozhodnout ve svém nejlepším zájmu. Vzhledem k tomu, že předmět plnění každé smlouvy a z ní vyplývající vztahy jsou v každém konkrétním případě odlišné, domnívám se, že by bylo nemožné lhůtu vymezit přesným časovým úsekem (např. počtem dnů). Považuji tedy tento způsob určení lhůty pro oznámení druhé straně za nejlépe možný. Pro vyloučení všech pochybností, bych stranám doporučila, aby si ve smlouvě vždy sjednaly přesnou délku lhůty „bez zbytečného odkladu“.

Lhůtu „bez zbytečného odkladu“ lze přitom dle mého názoru považovat za prekluzivní, tj. pokud věřitel právo odstoupit od smlouvy uplatní po jejím uplynutí, nebude takovéto právní jednání účinné. Délky předmětné lhůty se neodvíjí od délky závazkového vztahu, ale pro její stanovení je rozhodné samotné bezodkladné jednání odstupující strany.⁵¹

Jak uvádí Šilhán,⁵² běh lhůty se bude počítat zejména dle pracovních dnů, a to především z důvodu pro jaký účel je tato lhůta stanovena. V této lhůtě má oprávněná strana možnost rozhodnout se, zda práva odstoupit od smlouvy využije. Pro takovéto rozhodnutí je často potřeba učinit spoustu šetření či zpracování analýz,⁵³ které se provádějí v pracovní době. Bylo by nespravedlivé po oprávněné straně požadovat, aby při porušení smlouvy druhou stranou byla nucena pracovat i o víkendech či ve dnech pracovního klidu, přestože to vzhledem k charakteru závazku či povaze její činnosti není obvyklé.

Za podstatné porušení smlouvy se považuje také situace, kdy z chování druhé strany je zřejmé, že smlouvu poruší podstatným způsobem. Domnívám se, že v tomto případě oprávněná strana nemá právo odstoupit od smlouvy bez zbytečného odkladu po té, co se dozví o skutečnostech, které nepochybně nasvědčují tomu, že druhá strana poruší smlouvu podstatným způsobem, neboť

---

⁵⁰ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 458.

⁵¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2484/2012 ze dne 10. prosince 2013.

⁵² *Tamtéž*.

⁵³ Viz výše.

musí dlužníka nejprve vyzvat k vydání přiměřené jistoty. Od smlouvy může odstoupit bez zbytečného odkladu až po té, co dlužník přiměřenou jistotu odmítne vydat.⁵⁴ Dle mého názoru se jedná o institut podobný poskytnutí dodatečné přiměřené lhůty k plnění při nepodstatném porušení smlouvy.

Skutečnost, že druhá strana poruší smlouvu podstatným způsobem, musí vyplývat z chování dané strany, které může spočívat buďto:

- ve faktickém jednání – konání, nekonání či marné snaze o splnění,
- v prohlášení strany, že dluh nesplní, nebo
- v nedostatečné reakci strany na změnu, která nastala v důsledku vnějších okolností.⁵⁵

Přiměřenost jistoty se bude posuzovat dle ustanovení § 2012-2017 občanského zákoníku, přičemž přiměřenost se bude vztahovat nejen na její výši, ale také na povinnost ji vůbec poskytnout. Pokud by nebyl věřitel v dané situaci oprávněn jistotu požadovat, nebyl by ani oprávněn od smlouvy odstoupit v případě odmítnutí jejího složení dlužníkem. Forma jistoty není zákonem stanovena. Nemusí mít vždy formu zástavního práva či ručení třetí osobou, může se jednat také o prokázání schopnosti daný dluh řádně a včas splnit.⁵⁶

Dle ustanovení § 2003 odst. 2 občanského zákoníku platí, že nevyužije-li oprávněná strana svého práva odstoupit od smlouvy, nebrání jí to v odstoupení od smlouvy v budoucnu ze stejného důvodu, pokud se takovéto jednání, kterým dochází k podstatnému porušení smlouvy, bude opakovat. Přestože to není zákonem výslovně stanoveno, lze dovodit, že v takovéto situaci bude mít oprávněná strana právo odstoupit od smlouvy i v případě, že druhá strana v budoucnu poruší smlouvu jiným podstatným způsobem.⁵⁷

Neodstranitelná vada

Dalším důvodem pro odstoupení od smlouvy je nemožnost odstranění vady, pro kterou nelze daný předmět řádně užívat. Strana má v tomto případě možnost si vybrat, zda od smlouvy odstoupí nebo bude požadovat přiměřenou

---

⁵⁴ Ustanovení § 2002 odst. 2 občanského zákoníku: „Strana může od smlouvy odstoupit bez zbytečného odkladu poté, co z chování druhé strany nepochybně vyplýne, že poruší smlouvu podstatným způsobem, a nedá-li na výzvu oprávněné strany přiměřenou jistotu.“

⁵⁵ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 461.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1204-1205.

slevu z ceny.⁵⁸ Jakmile si však strana zvolí, které z těchto práv uplatní, nemůže již svou volbu bez souhlasu druhé strany změnit. Na uplatnění práv z vadného plnění se nevztahuje lhůta pro vytknutí vady uvedená v § 1921 občanského zákoníku.⁵⁹

Možnost odstoupení od smlouvy z výše uvedeného důvodu je jedním z práv z vadného plnění, a proto i v tomto případě se budou aplikovat ustanovení § 1914 a násl. občanského zákoníku. Práva z vadného plnění, a tedy i právo odstoupit od smlouvy, nevznikne v případě, že:

- vada byla nápadná a zřejmá při uzavírání smlouvy (§ 1917),
- vadu bylo možné zjistit z veřejného seznamu (§ 1917),
- věc byla přenechána úhrnkem (§ 1918),
- vada nebyla uplatněna bez zbytečného odkladu, nejpozději však do šesti měsíců od převzetí předmětu plnění (§ 1921 odst. 1).

V případě, že si věřitel předmět plnění prohlédl a vada byla natolik zjevná, že si ji nemohl nevšimnout, nemůže potom pro tuto vadu odstoupit od smlouvy. Rozhodující při tom je, zda byla vada natolik nápadná a zřejmá, aby bylo objektivně možné si jí všimnout. Nebude tedy potřeba, aby si jí nabyvatel skutečně všiml. Další možností, kdy nebude možné od smlouvy odstoupit je situace, kdy vada byla zjistitelná z veřejného seznamu. Jako příklad lze uvést existenci zástavního práva k nemovité věci, které je zapsané v katastru nemovitostí. Obě výše uvedená pravidla se neuplatní v případě, že zcizitel danou vadu lstivě zastřel nebo nabyvatele výslovně ujistil, že předmět plnění takovouto vadu nemá nebo že je bez jakýchkoli vad.⁶⁰

Pokud byla věc přenechána, jak stojí a leží (tj. úhrnkem), nevzniká nabyvateli právo odstoupit od smlouvy z důvodu vadného plnění, pokud ovšem nebyl zcizitelem ujistěn, že věc takovouto vadu nemá. Dalším případem, kdy nabyvatel nemůže odstoupit od smlouvy je skutečnost, že vadu nevytkne bez zbytečného odkladu poté, kdy měl možnost si věc prohlédnout a vadu zjistit, a to nejpozději do šesti měsíců od převzetí dané věci. Přitom není vyloučeno, že po uplynutí šestiměsíční lhůty mohou být vady kryty zárukou za jakost a uplatnila by se tak práva vyplývající ze záruky za jakost. Splnění výše uvedených lhůt se

---

⁵⁸ Viz ustanovení § 1923 občanského zákoníku.

⁵⁹ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 915.

⁶⁰ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 891-892.

nevztahuje na případy, kdy zcizitel o dané vadě v době předání věděl nebo vědět musel.⁶¹

Podstatné porušení smlouvy prodlením

Prodlení patří k nejčastějším důvodům odstoupení od smlouvy. Považuji za důležité si uvědomit, že do prodlení se nemusí dostat jen dlužník, ale také věřitel. Prodlením dlužníka bývá označována situace, kdy: „*Dlužník, který svůj dluh řádně a včas neplní, je v prodlení.*“⁶² Z toho vyplývá, že prodlení dlužníka nastane i tehdy, pokud dluh sice splní včas, ale ne řádně. Naproti tomu prodlení věřitele nastane tehdy „*nepřijal-li řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl-li dlužníku součinnost potřebnou ke splnění dluhu.*“⁶³

Prodlení dlužníka je upraveno v § 1968 a násl. občanského zákoníku. Jelikož se dlužník dostává do prodlení, pokud neplní řádně a včas, je potřeba tyto dvě podmínky řádně vymezit. Včasnost plnění je vždy navázána na splatnost daného plnění. Čas plnění (splatnost) si strany mohou výslovně sjednat. Pokud tak neučiní, dlužník musí plnit bez zbytečného odkladu poté, co jej k tomu věřitel vyzval.⁶⁴

Zvláštní režim platí pro splatnost ceny ve vztahu mezi podnikateli při dodání zboží nebo služby, která nastává třicátým dnem od doručení faktury či jiné výzvy k uhrazení závazku, anebo ode dne dodání předmětného zboží či služby. Lhůta splatnosti začíná běžet okamžikem té z výše uvedených skutečností, která nastala později.⁶⁵ Strany si však mohou ujednat jinou dobu splatnosti i jiné určení jejího počátku.

Pokud dlužník neplní, prodlení nastává dnem následujícím po dni splatnosti. Dlužník je pak v prodlení po celou dobu, kdy dluh není řádně plněn, jelikož jeho povinnost řádně plnit uplynutím doby splatnosti nezaniká. Samotným prodlením závazek nezanikne a je vždy na věřiteli, zda využije svého práva od smlouvy odstoupit. Výjimkou z tohoto pravidla je ustanovení § 1980 odst. 1, které se týká tzv. fixního závazku.

Za fixní závazek se považuje závazek s ujednáním přesné doby plnění, přičemž ze smlouvy či ze samotné povahy takového závazku musí vyplývat, že

---

⁶¹ HUTAŘOVÁ, Iva. Nároky z vadného plnění v novém občanském zákoníku. In: *epravo.cz* [online]. 12. prosince 2013 [cit. 27. března 2016]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/naroky-z-vadneho-plneni-v-novem-obcanskem-zakoniku-93169.html>

⁶² Ustanovení § 1968 občanského zákoníku.

⁶³ Ustanovení § 1975 občanského zákoníku.

⁶⁴ Viz ustanovení § 1958 občanského zákoníku.

⁶⁵ Viz ustanovení § 1963 odst. 1 občanského zákoníku.

věřitel nemůže mít na opožděném plnění zájem. Pokud se v tomto případě dostane dlužník do prodlení, platí, že závazek zaniká počátkem prodlení. Závazek by nezankl, pouze pokud by věřitel bez zbytečného odkladu dlužníkovi oznámil, že na splnění smlouvy trvá.⁶⁶

Má-li splnění závazku nastat jednostranným jednáním dlužníka, závazek zanikne tím, že dlužník splní vše, k čemu je dle smlouvy povinen. Pokud je k zániku závazku potřeba dvoustranného jednání, tedy jednání dlužníka i věřitele, musí dlužník věřiteli své plnění nabídnout.⁶⁷ V případě, že by věřitel bezdůvodně odmítl plnění přijmout či dlužníku poskytnout potřebou součinnost, dostává se do prodlení **i věřitel**. Účinností občanského zákoníku v tomto případě došlo ke změně, kdy se při prodlení věřitele dostává do prodlení také dlužník, nicméně dlužník není za takovéto prodlení odpovědný. Pokud se tedy dlužník dostane do prodlení v důsledku prodlení věřitele, nemá věřitel například právo na zaplacení smluvní pokuty či odstoupení od smlouvy.⁶⁸

Nejčastější sankcí za prodlení bývá povinnost zaplatit úroky z prodlení či smluvní pokutu. Pro určení výše úroků z prodlení či výše smluvní pokuty je důležité stanovení konce prodlení. Dle judikatury Nejvyššího soudu⁶⁹ v případě počítání prodlení na dny trvá prodlení ještě i v ten den, kdy došlo ke splnění závazku. Dlužník má tak povinnost uhradit úroky z prodlení i za den, v němž závazek splnil.

Jelikož až na výjimečné situace nedochází smrti dlužníka k zániku závazku, závazkový vztah trvá po smrti dlužníka i v případě, že byl dlužník v prodlení. Na právního nástupce tak přechází povinnost uhradit úroky z prodlení vzniklé za dobu života dlužníka i za dobu po smrti dlužníka do doby, než dojde k řádnému splnění závazku.⁷⁰

Vzhledem k tomu, že prodlení je spojováno se zpožděním splnění, nemůže se prodlení týkat jakékoli povinnosti. Prodlení se nemůže týkat závazků s jednorázovým plněním spočívajícím v nekonání dlužníka – dlužník má povinnost se něčeho zdržet či něco strpět. O prodlení se nebude jednat také

---

⁶⁶ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 51-53.

⁶⁷ *Tamtéž*.

⁶⁸ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1045-1046.

⁶⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 1450/2008 ze dne 31. srpna 2009.

⁷⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 895/2001 ze dne 28. února 2002.

v případě fixních závazků, kdy nebude plněno včas, neboť v důsledku nevčasného plnění závazek zcela zanikne.

U všech ostatních typů plnění se dlužník do prodlení dostat může. U závazků spočívajících v konání dlužníka délka prodlení souvisí se splatností dluhu, což již bylo vysvětleno výše. U závazků spočívajících v nekonání dlužníka prodlení počíná běžet aktivním zásahem dlužníka, kterým poruší svoji smluvní povinnost se něčeho zdržet či něco strpět. Naopak prodlení skončí ve chvíli, kdy dlužník upustí od svého jednání porušujícího jeho smluvní povinnost nic nekonat.⁷¹

Z výše uvedeného vyplývá, že ne každé porušení smlouvy je zároveň prodlením. Pojem prodlení je podřazený pojmu porušení smluvní povinnosti. V případě, že dlužník bude plnit včas, avšak poskytne vadné plnění, do prodlení se nedostane. Věřitel tedy v případě vadného plnění nemůže odstoupit z důvodu podstatného porušení smlouvy prodlením. Občanský zákoník mu nicméně dává možnost odstoupit pro neodstranitelnost vady dle § 1923 či pro jiné podstatné porušení smlouvy dle ustanovení § 2002. Bude tedy záležet na posouzení, zda dlužník tímto vadným plněním porušil své smluvní povinnosti natolik, aby se jednalo o podstatné porušení smlouvy.

Obchodní zákoník možnost odstoupit od smlouvy při podstatném porušení smlouvy, které není prodlením ale jiným porušením smluvní povinnosti, explicitně nezmiňoval. Nicméně dle ustálené praxe platilo, že prodlení a porušení smluvní povinnosti jsou totožné pojmy.⁷² Občanský zákoník již tyto dva pojmy výslovně odlišuje. Pro odstoupení od smlouvy z důvodu porušení smluvní povinnosti, které není prodlením, platí přísnější podmínky, neboť z tohoto důvodu lze od smlouvy odstoupit pouze v případě, že se jedná o podstatné porušení smlouvy.⁷³

Z výše uvedeného vyplývá, že je důležité rozlišovat vadné a neřádné plnění. O vadné plnění se bude jednat až tehdy, kdy věřitel plnění přijme a po té zjistí, že je vadné. Kdežto u plnění neřádného nastane situace, kdy věřitel z důvodu vad odmítne plnění přijmout. Pokud tedy dojde k převzetí vadného

---

⁷¹ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 54-55.

⁷² ČECH, Petr, MAREK Karel. *K odstoupení od obchodní smlouvy při prodlení dlužníka*. Právní rádce, č. 9, 2007.

⁷³ Viz ustanovení § 1978 a § 2002 občanského zákoníku.

plnění, nejedná se o prodlení a věřitel tak již po dlužníkovi nemůže požadovat splnění původního dluhu, ale může uplatnit práva z vadného plnění.⁷⁴

Důslednost rozlišování mezi prodlením a vadným plněním ve vztahu k podmínkám odstoupení od smlouvy bude důležitá zejména, pokud bude možnost odstoupit od smlouvy navázána pouze na prodlení. V této souvislosti Šilhán upozorňuje na ustanovení § 556 a 558 občanského zákoníku, dle kterých se výklad pojmu vykládá dle úmyslu jednajícího, pokud byl druhé straně znám. Dále se hledí také na obchodní zvyklosti, pokud se jedná o vztah mezi podnikateli.⁷⁵ Dle mého názoru by se zkoumalo, v jaké souvislosti je výraz „prodlení“ používán v jiných částech smlouvy. Pro vyloučení pochybností a předejití případným sporům bych doporučovala tento pojem ve smlouvě vymežit, aby bylo zcela zřejmé, zda lze pod něj podřadit i vadné plnění.

Nepodstatné porušení smlouvy prodlením

Jak již bylo uvedeno výše, okamžité odstoupení od smlouvy je možné při podstatném porušení smlouvy, přičemž takovéto podstatné porušení smlouvy může být způsobeno prodlením či jiným porušením smlouvy. Oproti tomu při nepodstatném porušení smlouvy, lze od smlouvy odstoupit pouze v případě, že takovéto nepodstatné porušení smlouvy je způsobeno prodlením.⁷⁶

Za nepodstatné porušení smlouvy lze považovat každé porušení smlouvy, které nelze podřadit pod podstatné porušení smlouvy. Vzhledem k tomu, že nejde o tak závažné porušení smlouvy jako při podstatném porušení smlouvy, jsou i podmínky pro odstoupení od smlouvy přísnější. Dle ustanovení § 1978 občanského zákoníku může oprávněná strana od smlouvy odstoupit po té, co **výslovně nebo mlčky** poskytne dlužníkovi dodatečnou přiměřenou lhůtu k plnění a ten ani v této dodatečné lhůtě svou povinnost nesplní.

Skutečnost, že věřitel může dodatečnou přiměřenou lhůtu k plnění poskytnout mlčky, vyplývá zejména z toho, že:

- přestože věřitel ve výzvě k plnění poskytne lhůtu, která je kratší než přiměřená, odstoupení je platné, avšak jeho účinky nastávají až marným uplynutím přiměřené lhůty k plnění a ne marným uplynutím lhůty, kterou věřitel stanovil ve výzvě,

---

⁷⁴ Viz výše – odstavec týkající se neodstranitelné vady.

⁷⁵ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 59.

⁷⁶ Viz ustanovení § 1978 občanského zákoníku.

- věřitel nemusí dodatečnou lhůtu k plnění poskytnout vůbec a může od smlouvy odstoupit ihned po té, co se dlužník ocitne v prodlení; v takovém případě pak účinky odstoupení nastanou k okamžiku marného uplynutí přiměřené dodatečné lhůty k plnění, přestože žádná dodatečná lhůta věřitelem stanovena nebyla.⁷⁷

Dodatečnou lhůtu ke splnění může věřitel stanovit také tak, že bude delší, než je přiměřená lhůta ke splnění. V takovém okamžiku pak je ovšem povinen délku takto stanovené lhůty dodržet a od smlouvy může odstoupit až po jejím marném uplynutí.⁷⁸

V případě, že věřitel výslovně poskytne dlužníkovi dodatečnou lhůtu k plnění, nemusí při tom dlužníka upozornit na to, že při marném uplynutí této dodatečné lhůty od smlouvy odstoupí. Dle Šilhána a Bányaiové lze za poskytnutí dodatečné lhůty k plnění chápat také pasivní vyčkání na to, zda druhá smluvní strana svůj dluh splní. Poskytnutí dodatečné lhůty k plnění tak nemusí být dlužníkovi oznámeno výslovně.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí⁷⁹ dospěl k opačnému názoru, neboť uvádí, že: „Právní úkon, jímž kupující poskytuje prodávajícímu dodatečnou lhůtu ke splnění smluvní povinnosti, musí být učiněn výslovně.“⁸⁰ Svůj závěr odůvodňuje zejména tím, že: „Stanovení dodatečné lhůty poskytuje smluvní straně, která je v prodlení, právní jistotu, že v průběhu dodatečné lhůty neodstoupí oprávněně od smlouvy a že tedy bude možno plnění realizovat, i když opožděně.“⁸¹

Dovolím si s názorem Nejvyššího soudu nesouhlasit, a to zejména z toho důvodu, že dlužník má lhůtu k plnění jasně stanovenou ve smlouvě a toho, že se nachází v prodlení, by si měl být vědom. Nelze zatěžovat věřitele povinností upozornit dlužníka na nesplnění své povinnosti z důvodu, že dlužník svou povinnost řádně a včas nesplnil.

Nesouhlasím také s odůvodněním daného závěru Nejvyššího soudu, neboť účinky odstoupení od smlouvy při nepodstatném porušení nastávají až po marném uplynutí dodatečné přiměřené lhůty. Do jejího uplynutí je dlužník stále povinen

---

⁷⁷ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 462.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2281/2000 ze dne 26. března 2001.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Tamtéž.

a zároveň oprávněn svůj dluh splnit. Pokud by věřitel poskytl lhůtu k dodatečnému plnění kratší, než je lhůta přiměřená, účinky odstoupení od smlouvy nastanou až marným uplynutím přiměřené lhůty.

Z výše uvedených důvodů nemohu souhlasit se závěrem Nejvyššího soudu, že dlužníkovi by měla být poskytnuta právní jistota, že věřitel v dodatečné lhůtě od smlouvy nedostoupí, neboť účinky odstoupení mohou nastat až po jejím marném uplynutí. Pokud by tedy dlužník v přiměřené lhůtě svůj dluh splnil, odstoupení od smlouvy by nemohlo nabýt účinnosti.

K závěru, že věřitel nemá povinnost dlužníka výslovně upomínat, že svůj dluh včas nesplnil a nemusí mu ani výslovně stanovit dodatečnou přiměřenou lhůtu k plnění, dospěl později Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 1641/2006 ze dne 31. října 2006.

Dle ustanovení § 346 odst. 2 obchodního zákoníku mohl věřitel odstoupit od smlouvy při nepodstatném porušení smlouvy před uplynutím dodatečné lhůty k plnění, pokud dlužník prohlásil, že svůj závazek nesplní. Odstoupit od smlouvy před uplynutím dodatečné lhůty k plnění bylo možné, pokud prohlášení, že svůj závazek nesplní, učinil před stanovením dodatečné lhůty k plnění i po té. Do občanského zákoníku výše uvedené pravidlo převzato nebylo. Šilhán⁸² tedy dovozuje, že v takovémto případě bude muset věřitel čekat na marné uplynutí dodatečné lhůty k plnění nebo bude muset dojít k zániku závazku dohodou.

S tímto závěrem si dovolím nesouhlasit, neboť jej nepovažuji za spravedlivý. Přestože je tu dána možnost ukončit závazkový vztah dohodou, proces k jejímu uzavření bude vázán především na součinnost dlužníka. Mohla by tedy nastat situace, kdy dlužník zneužije svého postavení. Přestože bude zřejmé, že dlužník svou povinnost v dodatečné lhůtě nesplní, což bude například i výslovně prohlašovat, dohodu o ukončení smlouvy ale nebude ochoten podepsat buďto vůbec nebo například jen pod podmínkou, že věřiteli nevznikne nárok na smluvní pokutu. V takovém případě by věřitel musel „zbytečně“ čekat na marné uplynutí lhůty.

Jako dohodu o ukončení závazku bych chápala již samotné prohlášení dlužníka, že svou povinnost nesplní ani v dodatečné lhůtě. Dle občanského zákoníku musí být totiž projevy smluvních stran na téže listině pouze v případě, že se daným právním jednáním zřizuje, převádí, mění nebo ruší věcné právo

---

⁸² ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 466.

k nemovité věci.⁸³ Z toho tedy dovozují, že pokud věřitel stanoví dodatečnou lhůtu k plnění a dlužník tuto lhůtu na jiné listině odmítne, vzdá se svého práva splnit svou povinnost v dodatečně stanovené lhůtě.

Ke stejnému závěru by bylo možné dospět také na základě výkladu § 2002 odst. 2 občanského zákoníku, dle kterého lze od smlouvy odstoupit v případě, že z chování druhé strany je nepochybně zřejmé, že smlouvu poruší podstatným způsobem. Takováto podmínka by v daném případě splněna byla. Předmětné ustanovení stanoví nicméně ještě další podmínku pro okamžité odstoupení, a tou je odmítnutí druhé strany poskytnout přiměřenou jistotu. Co lze za přiměřenou jistotu považovat bylo již uvedeno výše.

2.3 Nemožnost odstoupit od smlouvy při prodlení

Prodlení má pro věřitele výhodu, že se zde uplatňuje režim objektivní odpovědnosti dlužníka. Věřitel tedy nemusí prokazovat, zda je prodlení zaviněno jednáním dlužníka. Stačí pouhá skutečnost, že prodlení nastalo. Pokud by se chtěl dlužník liberovat z odpovědnosti za prodlení, musí v tomto ohledu unést důkazní břemeno. Navíc má pouze omezené liberační důvody,⁸⁴ kterými jsou:

- (i) skutečnost, že se do prodlení dostal v důsledku prodlení věřitele,
- (ii) marné uplynutí dodatečné lhůty ke splnění nebo k zajištění vzájemného plnění⁸⁵,
- (iii) nevydání kvitance věřitelem,⁸⁶
- (iv) odepření plnění ručitelem z důvodu, že věřitel zavinil, že závazek nemůže být splněn dlužníkem.⁸⁷

Pelikánová jako další možnost liberace uvádí zproštění se odpovědnosti za vady. V případě, že by vadné plnění bylo považováno za prodlení (viz výše), dlužník by se zproštěním odpovědnosti za vady liberoval z prodlení.⁸⁸ Pokud bude naplněn jeden z výše uvedených liberačních důvodů, nevzniká věřiteli právo odstoupit od smlouvy.

Jak již bylo zmíněno výše, právo věřitele odstoupit od smlouvy nevzniká ve chvíli, kdy se dlužník dostal do prodlení **v důsledku prodlení věřitele**, a to

---

⁸³ Viz ustanovení § 561 odst. 2 občanského zákoníku.

⁸⁴ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 61-62.

⁸⁵ Viz ustanovení § 1912 odst. 2 občanského zákoníku.

⁸⁶ Viz ustanovení § 1949 odst. 2 občanského zákoníku.

⁸⁷ Viz ustanovení § 2022 občanského zákoníku.

⁸⁸ PELIKÁNOVÁ, Irena: *Obchodní právo. 5, Odpovědnost (s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 296.

přesto, že dle doslovného znění ustanovení § 1969 občanského zákoníku⁸⁹ má věřitel právo odstoupit od smlouvy ve chvíli, kdy je dlužník v prodlení, přičemž dlužník se v prodlení nachází i v tomto případě.⁹⁰ Ustanovení § 1969 občanského zákoníku je nutné vykládat v souvislosti s ustanovením § 1968 věty druhé občanského zákoníku, dle které není dlužník za své prodlení odpovědný, pokud nemůže plnit z důvodu prodlení věřitele.

Tento liberační důvod je nutné vztáhnout i na možnost odstoupení od smlouvy ze strany věřitele. V případě, že by možnost věřitele odstoupit od smlouvy byla pro tyto případy zachována, mohlo by to vést k hrubě nespravedlivým situacím, kdy by věřitel záměrně způsobil prodlení dlužníka, aby mohl od smlouvy odstoupit. Takovýto závěr nelze připustit.

Prodlení věřitele může být způsobeno tím, že věřitel včas nepřijme dlužníkem řádně nabídnuté plnění, nebo že neposkytne dlužníkovi součinnost, kterou potřebuje ke splnění dluhu. Věřitel se tedy může dostat do prodlení jen u takových závazků, kdy

- je ke splnění závazku nutné, aby věřitel včas přijal řádně nabídnuté plnění, nebo kdy
- má věřitel povinnost poskytnout dlužníkovi součinnost.

U závazků, kde věřitel výše uvedené povinnosti nemá, prodlení věřitele nastat nemůže. Režim odpovědnosti věřitele za prodlení je o něco přísnější než u prodlení dlužníka, neboť zde se jedná o odpovědnost objektivní bez možnosti liberace.⁹¹

Obecně lze říci, že věřitel má povinnost přijmout pouze řádné a včasné plnění. Toto pravidlo ovšem neplatí vždy. Výjimkou je například povinnost přijmout i částečné plnění, pokud to neodporuje povaze závazku nebo účelu smlouvy. Věřiteli tímto nevzniknou žádné jiné povinnosti.⁹² Další výjimkou je například ustanovení § 2628 občanského zákoníku, dle kterého nemá objednatel

---

⁸⁹ Ustanovení § 1969 občanského zákoníku: „Po dlužníkovi, který je v prodlení, může věřitel vymáhat splnění dluhu, anebo může od smlouvy odstoupit za podmínek ujednaných ve smlouvě nebo stanovených zákonem.“

⁹⁰ Proč se dlužník nachází v prodlení, když se do prodlení dostal v důsledku prodlení věřitele, již bylo vysvětleno výše.

⁹¹ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 86-87.

⁹² Viz ustanovení § 1930 odst. 2 občanského zákoníku.

právo odmítnout převzít stavbu s ojedinělými drobnými vadami, které nebrání stavbu užívat ani její užívání podstatným způsobem neomezuji.⁹³

Složitější situace nastává ohledně povinnosti přijmout **opožděné plnění**. Dle ustanovení § 1910 občanského zákoníku nesmí být věřitel nucen k přijetí něčeho jiného, než co přísluší k jeho pohledávce, což platí také o čase splnění. Toto ustanovení nelze ovšem vykládat tak, že jakmile by se dlužník dostal do prodlení, věřitel by již neměl povinnost plnění přijmout. Šilhán⁹⁴ tento výklad dovozuje z toho, že závazkový vztah trvá i v případě, že se dlužník dostane do prodlení, neboť je-li dlužník v prodlení, může věřitel vymáhat splnění dluhu nebo v určitých případech využít práva odstoupit od smlouvy.⁹⁵ K zániku povinností plynoucích z daného závazku tak v tomto případě dojde pouze v důsledku odstoupení od smlouvy, které lze učinit pouze za podmínek stanovených zákonem nebo smlouvou.

Za zvláštní způsob porušení povinnosti věřitele přijmout plnění považuje Šilhán odmítnutí vydat **kvitanci**.⁹⁶ Povinnost vydat kvitanci (potvrzení o splnění dluhu) má věřitel tehdy, pokud o její vydání dlužník požádá.⁹⁷ Dle ustanovení § 1949 odst. 2 občanského zákoníku má dlužník právo plnění odepřít, pokud mu zároveň věřitel kvitanci nevydává. Pokud by věřitel odmítl kvitanci vydat, jednalo by se dle mého názoru ze strany věřitele o podmíněné přijetí plnění, a to přijetí pod podmínkou, že nebude muset dlužníku vystavit kvitanci. Jelikož má dlužník na vydání kvitance ze zákona nárok, nemůže věřitel toto jeho právo jednostranně zkrátit a takovéto podmíněné přijetí plnění lze považovat za nezákonné. Pokud tedy věřitel odmítne dlužníkovi kvitanci vystavit, ačkoli dlužník měl zájem dluh řádně splnit, dochází k prodlení na straně věřitele a dlužník se tak liberuje ze své odpovědnosti za prodlení.

Neposkytnutí součinnosti je druhým důvodem, kdy se věřitel může ocitnout v prodlení. Někdo neposkytnutí součinnosti může považovat za pojem nadřazený pojmu odmítnutí přijetí plnění věřitelem, neboť i povinnost přijetí plnění se dá považovat za jakousi formu součinnosti. V textu níže bude tento pojem považován pouze z hlediska, kdy se jedná o součinnost věřitele, která je

---

⁹³ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 87-88.

⁹⁴ *Tamtéž*.

⁹⁵ Viz ustanovení § 1969 občanského zákoníku.

⁹⁶ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 88.

⁹⁷ Viz ustanovení § 1949 odst. 1 občanského zákoníku.

potřebná již v samotném průběhu plnění závazku a ne až ve chvíli, kdy má dojít k nabídnutí dokončeného plnění věřiteli. Povinnost součinnosti může vyplývat z obsahu závazku, ze zákona i ze smlouvy.⁹⁸

Za konec prodlení věřitele je považován okamžik, kdy věřitel splní vše, co splnit měl.

Výše uvedené zákonné liberační důvody nebrání tomu, aby si strany sjednaly vlastní režim odpovědnosti za prodlení. Mohou zvolit například úplně opačný režim, kdy věřitel bude povinen prokázat, že se dlužník dostal do prodlení v důsledku svého zaviněného jednání.

2.4 Oznámení o odstoupení od smlouvy

Oznámení o odstoupení od smlouvy je jednostranným právním jednáním. Pro jeho platnost je vyžadováno, aby bylo učiněno vůči dané osobě a bylo jí doručeno.⁹⁹ Jelikož se jedná o hmotněprávní úkon, dle konstantní judikatury Nejvyššího soudu¹⁰⁰ se za okamžik doručení považuje okamžik, kdy měla strana možnost se s oznámením o odstoupení od smlouvy seznámit. Pokud například nebude adresát k zastížení, bude se za okamžik doručení považovat den, kdy mu bylo oznámení o odstoupení od smlouvy uloženo u pošty a do schránky vhozeno oznámení, že si danou zásilku může vyzvednout na poště. Toto pravidlo se uplatní pouze v případě, že se adresát na dané adrese skutečně zdržuje.

Dle Jendrejáka¹⁰¹ je zároveň potřeba chránit dobrou víru odstupující strany v tom ohledu, že pokud zašle odstoupení od smlouvy na adresu či jiné kontaktní údaje dlužníka uvedené ve smlouvě, mělo by se doručení oznámení o odstoupení od smlouvy považovat za doručené. Dle mého názoru by měl mít dlužník povinnost oznámit druhé smluvní straně změnu své adresy či jiných kontaktních údajů. Věřitel by totiž například při přestěhování dlužníka nemusel nikdy zjistit jeho skutečnou adresu, a v důsledku toho by pak nemohl nikdy od smlouvy odstoupit.

Tímto by dle mého názoru bylo dostatečně zajištěno právo oprávněné strany odstoupit od smlouvy i v případě, že by dlužník záměrně nepřebíral poštu.

---

⁹⁸ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 88.

⁹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 779/2001 ze dne 31. října 2002.

¹⁰⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 2988/2011 ze dne 13. listopadu 2012; rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 238/2008 ze dne 19. listopadu 2008.

¹⁰¹ JENDREJÁK, Peter. K téme „odstoupení od smlouvy prostřednictvím smluvní fikce doručení“, *Právní rozhledy* 2006, č. 6, s. 141.

Zároveň je tak chráněn i dlužník, aby měl objektivní možnost se s odstoupením od smlouvy seznámit. Pokud se již na dané adrese nezdržuje, nelze po něm požadovat, aby například ještě několik měsíců po té, co změní své bydliště, kontroloval, zda mu na jeho původní adresu nebyla doručena nějaká pošta. Takto by měl být dlužník chráněn pouze v případě, že druhé smluvní straně řádně oznámí změnu svých kontaktních údajů.

Pravidla pro určení adresy, na kterou má být prohlášení o odstoupení od smlouvy doručeno, lze nalézt v § 80 občanského zákoníku. Dle uvedeného ustanovení platí, že každý se může dovolat místa skutečného bydliště i místa, které člověk jako své bydliště uvádí. Za skutečné bydliště je přitom považováno takové místo, kde se daná osoba zdržuje s úmyslem žít tam trvale, přičemž takový úmysl může vyplývat z jejího prohlášení nebo z konkrétních okolností. Dle Tůmy nelze prohlášení člověka o tom, že má na daném místě bydliště, považovat za postačující důkaz k určení bydliště. Soud musí k určení skutečného bydliště vést dokazování jako při prokazování jakékoli jiné skutečnosti, což znamená, že musí vycházet ze všech skutečností, které v řízení vyšly najevo.¹⁰²

Pokud by však smluvní strana uváděla jako své bydliště místo, kde skutečné bydliště nemá, mohla by se druhá smluvní strana uvedeného místa dovolat, pokud by byla v dobré víře. Takové pravidlo by se pak zvláště uplatnilo v případě, že se daná smluvní strana zavázala informovat o změně svého bydliště. Dobrá víra se pak bude nejspíše posuzovat nejen dle informací, které daná strana uvádí ve styku s druhou smluvní stranou, a to nejen v souvislosti s konkrétním právním jednáním. Tůma uvádí, že strana nebude v dobré víře také tehdy, pokud má druhá strana na svém osobním profilu zveřejněném na internetových stránkách jinou adresu. Takovýto závěr se mi zdá nicméně přísný, neboť by mohl vést k absurdním situacím, kdy při zaslání prohlášení odstoupení od smlouvy by musel každý prohledat webové stránky, kde má daná osoba svůj profil.¹⁰³

Právní řád připouští i situace, kdy má daná osoba bydliště na více místech či naopak nemá bydliště žádné. V případě, že má bydliště na více místech, může se každý dovolat každého takového bydliště. Pro situace, kdy daná osoba není usídlena na žádném místě a neustále mění místo svého pobytu, zakládá občanský zákoník fikci bydliště. Za bydliště takovéto osoby se pak považuje místo, kde

---

¹⁰² LA VICKÝ, Petr a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 386-387.

¹⁰³ Tamtéž.

v rozhodném okamžiku žije. Pokud by ani takovéto místo nebylo možné zjistit, považovalo by se za bydliště místo, kde má daná osoba majetek, nebo místo, kde měla bydliště naposledy.¹⁰⁴

Další problém může nastat ve chvíli, kdy si strany ve smlouvě sjednají vlastní režim fikce doručení. Phillipi¹⁰⁵ zastává názor, že sjednání vlastního režimu fikce doručení například ujednáním, že „*odstoupení nabývá účinnosti třetího dne po jeho předání k poštovní přepravě odstupujícím účastníkem,*“ nelze považovat za platné. Dle něj je třeba ustanovení § 45 občanského zákoníku 1964 považovat za ustanovení kogentní, a to především z toho důvodu, že výše uvedeným smluvním ujednáním by byl za okamžik doručení odstoupení od smlouvy považován třetí den po odeslání oznámení bez ohledu na to, že by se například zásilka s oznámením na poště ztratila a druhá strana by neměla objektivní možnost se s oznámením seznámit.

S výše uvedeným názorem si dovoluji nesouhlasit, neboť i za účinnosti občanského zákoníku 1964 platila zásada, že závazkové právo je ovládáno dispoziční zásadou a po nabytí účinnosti občanského zákoníku se dispoziční zásada uplatňuje dokonce v daleko větším měřítku než dříve. Toto pravidlo potvrzuje také Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 31 Cdo 1571/2010,¹⁰⁶ ve kterém uvádí, že v pochybnostech o tom, zda je dané ustanovení kogentní či dispoziční, se má upřednostnit zásada dispozičnosti. Dle mého názoru by tedy i v tomto případě, měla převážet zásada dispozičnosti daného ustanovení.¹⁰⁷ Zároveň však souhlasím se závěrem Nejvyššího soudu¹⁰⁸, že strany si nemohou sjednat nevyvratitelnou domněnku, na jejímž základě by došlo k odepření výkonu zákonem zaručeného práva, aniž by byla zachována možnost prokázat pravost takového práva.

Výše uvedené argumenty mě vedou k závěru, že přestože by si strany při uzavírání smlouvy měly uvědomit veškeré dopady takového ujednání a případně účinky doručení při pochybení pošty vyloučit, ujednání o fikci doručení pro případy, kdy adresát nebude mít skutečně objektivní možnost se s oznámením seznámit, bude neplatné. Tento závěr dle mého názoru nevede k úplnému vyloučení možnosti stran sjednat si odlišnou dobu doručení od doby stanovené

---

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ PHILIPPI, Tomáš. Právní účinky odstoupení od smlouvy realizovaného prostřednictvím smluvní fikce doručení, Právní rozhledy 2005, č. 11 s. 401.

¹⁰⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1571/2010 ze dne 16. ledna 2013.

¹⁰⁷ Ustanovení § 570 odst. 1 občanského zákoníku.

¹⁰⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 5508/2007 ze dne 18. března 2010.

zákonem (tj. doby, kdy měl adresát objektivní možnost se s předmětnou zásilkou seznámit). Domnívám se, že si mohou sjednat dobu doručení, která nastane později než doba doručení dle zákona.

K závěru, že dané ujednání stran o fikci doručení je platné, dospěl také Stavěлік.¹⁰⁹ Svůj závěr odůvodnil tím, že při sjednání výše uvedené fikce doručení nelze oznámení o odstoupení od smlouvy považovat za jednání ve smyslu § 45 odst. 1 občanského zákoníku 1964,¹¹⁰ k jehož účinnosti by bylo vyžadováno prokazatelné doručení druhé straně. Dle jeho názoru se jedná o rozvazovací podmínku smluvního vztahu, která je navíc objektivně zjiřitelná.¹¹¹

Dle Lavického¹¹² lze i po rekonifikaci použít závěr Vrchního soudu,¹¹³ že podmínky pro odstoupení musí trvat nejen ve chvíli, kdy odstupující strana oznámení odesílá, ale také ve chvíli, kdy je oznámení o odstoupení od smlouvy doručeno druhé smluvní straně. S tímto závěrem souhlasím, neboť v době, kdy oznámení o odstoupení již bylo odesláno, ale dlužník se s ním zatím nemohl seznámit (a tedy ani nevěděl, že věřitel hodlá od smlouvy odstoupit), může usilovat o to, aby smlouvu řádně splnil a vyhnul se tak sankci v podobě odstoupení od smlouvy. Stejně tak je tomu i v případě, že v tomto mezidobí dojde ke splnění závazku. Závazek tak zanikne splněním a ne odstoupením od smlouvy.¹¹⁴

Dle ustanovení § 2003 odst. 1 občanského zákoníku nemůže věřitel po oznámení o odstoupení od smlouvy či o dalším trvání smlouvy svou volbu jednostranně změnit. Z toho lze dovodit, že v případě, že se strany dohodnou, ke změně volby věřitele dojít může. Dle judikatury Nejvyššího soudu¹¹⁵ nelze volbu změnit od okamžiku, kdy dojde k doručení oznámení o volbě druhé straně, tj. od okamžiku, kdy druhá strana měla objektivní možnost se s oznámením seznámit.

Za dohodu o změně volby dle ustanovení § 2003 odst. 1 občanského zákoníku lze považovat také uzavření dodatku ke smlouvě po té, co věřitel od smlouvy odstoupil.¹¹⁶ Pokud se strany po doručení oznámení o odstoupení od

---

¹⁰⁹ STAVĚLÍK, Petr. *Ještě k „odstoupení od smlouvy prostřednictvím smluvní fikce doručení“ – jiný úhel pohledu*. Právní rozhledy 2005, č. 21, s. 788.

¹¹⁰ Nyní viz ustanovení § 570 odst. 1 občanského zákoníku.

¹¹¹ STAVĚLÍK, Petr. *Ještě k „odstoupení od smlouvy prostřednictvím smluvní fikce doručení“ – jiný úhel pohledu*. Právní rozhledy 2005, č. 21, s. 788.

¹¹² LAVICKÝ, Petr: *Zánik závazků*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 218.

¹¹³ Rozhodnutí Vrchního osudu sp. zn. 5 Cmo 418/96.

¹¹⁴ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 436.

¹¹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 442/2003 ze dne 15. ledna 2004.

¹¹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 1567/2011 ze dne 26. července 2011.

smlouvy dohodnou, že smluvní vztah bude nadále trvat, účinky této dohody nastávají ke dni jejímu uzavření, nikoli zpětně jako je tomu při odstoupení od smlouvy. Dohodou dojde k obnovení stavu, ve kterém se strany nacházely v době odstoupení od smlouvy.¹¹⁷

Zákon pro oznámení o odstoupení od smlouvy nevyžaduje žádnou speciální formu. Na formu oznámení se tedy použije obecná úprava o formě jednání zakotvená v ustanovení § 564 občanského zákoníku, dle kterého je změnu právního jednání potřeba učinit v té samé formě, jakou vyžaduje zákon pro dané právní jednání, nebo ve formě přísnější. Pokud by dle ujednání stran bylo možné jednání učinit pouze v určité formě, změnu takového jednání lze učinit i ve formě jiné, pokud to není stranami výslovně vyloučeno. Přestože zákon hovoří o změně daného jednání, Šilhán¹¹⁸ na základě argumentu a fortiori dovozuje, že pokud zákon určitou formu jednání vyžaduje pro změnu závazku, tím spíše ji pak bude vyžadovat i pro ukončení daného smluvního vztahu. Zároveň však tento svůj závěr rozporuje tím, že si není jistý, zda odstoupení od smlouvy je vždy závažnějším zásahem do sféry stran.

Přikláním se spíše k názoru, že forma stanovená pro uzavření smlouvy bude muset být dodržena i při odstoupení, neboť například potřeba písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy se vyžaduje zejména z toho důvodu, aby se zabránilo situacím, kdy podpisy na smlouvě budou zfalšovány. Pokud by pak bylo možné odstoupit od smlouvy, k jejímuž uzavření bylo potřeba úředně ověřených podpisů, prostým písemným oznámením či dokonce pouhým oznámením ústním, dle mého názoru by tím došlo k popření významnosti dané smlouvy. Jako příklad lze uvést ověření podpisu na listinách, které dokládají vznik, změnu nebo zánik práva, které má být zapsáno do katastru nemovitostí na základě návrhu na vklad. I zde je potřeba, aby podpisy na daných listinách byly úředně ověřeny. Pokud úředně ověřeny nebudou, katastrální úřad má povinnost zkoumat, zda jsou podpisy uvedené na soukromé listině pravé.¹¹⁹

---

¹¹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 705/2005 ze dne 15. června 2006.

¹¹⁸ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 436.

¹¹⁹ Viz ustanovení § 62 odst. 1 vyhlášky č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška), v platném znění.

Z oznámení o odstoupení od smlouvy musí jednoznačně vyplývat, že daná strana od smlouvy odstupuje.¹²⁰ Dle judikatury Nejvyššího soudu¹²¹ tak nelze za odstoupení od smlouvy považovat výzvu k vrácení uhrazené kupní ceny.

2.5 Účinky odstoupení od smlouvy

Obecně lze říci, že odstoupením od smlouvy se závazek zrušuje zpětně od jeho počátku, tj. ex tunc. Odstoupením od smlouvy zanikají práva a povinnosti stran, a to v rozsahu účinků odstoupení. Dle Šilhána tak nedochází ke zrušení samotné smlouvy, ale jen závazku, který z ní vznikl, což vidí jako jeden z rozdílů oproti dřívější úpravě.¹²² Jelikož odstoupením od smlouvy dochází k zániku závazku ex tunc, nelze závazkový vztah obnovit konvalidací.¹²³ Jediným možným řešením by bylo uzavření nové smlouvy.¹²⁴

Považuji za důležité uvést, že ustanovení § 2004 a 2005 týkající se účinků odstoupení od smlouvy jsou dispozitivní. Před nabytím účinnosti občanského zákoníku nastávaly účinky odstoupení od smlouvy odlišně dle toho, zda se jednalo o smlouvu uzavřenou dle občanského zákoníku 1964 nebo obchodního zákoníku. V obchodním zákoníku totiž platilo pravidlo, že odstoupením od smlouvy zanikla smlouva ex nunc¹²⁵, tedy k okamžiku doručení prohlášení o odstoupení od smlouvy. Dle § 48 odst. 2 občanského zákoníku 1964 zanikla smlouva ex tunc. Přijetím občanského zákoníku tak došlo k významné změně při odstoupení od smlouvy ve vztahu mezi podnikateli. Nicméně pravidlo zániku závazku ex tunc se neuplatní bez výhrady, existují z něj i určité výjimky, které jsou uvedeny níže.¹²⁶

Další rozdíl lze spatřovat v tom, že v občanském zákoníku chybí ustanovení, které by výslovně zakotvovalo povinnost stran vrátit si již poskytnutá plnění.¹²⁷ Nicméně v části týkající se bezdůvodného obohacení lze nalézt

---

¹²⁰ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 437.

¹²¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 532/2002 ze dne 29. října 2003 a sp. zn. 33 Odo 779/2001 ze dne 31. října 2002.

¹²² ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 440.

¹²³ HENDRYCH, Dušan a kol.: *Právní slovník*, Praha 2009. Konvalidace = zhojení vady, typicky vady právního úkonu.

¹²⁴ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol.: *Občanský zákoník – Komentář – Svazek V*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, § 2004.

¹²⁵ Viz ustanovení § 349 odst. 1 obchodního zákoníku.

¹²⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1013.

¹²⁷ Ustanovení § 351 odst. 2 obchodního zákoníku: „Strana, které bylo před odstoupením od smlouvy poskytnuto plnění druhou stranou, toto plnění vrátí, u peněžního závazku spolu s úroky ve výši sjednané ve smlouvě pro tento případ, jinak stanovené podle § 502.“

ustanovení¹²⁸, dle kterého se za bezdůvodné obohacení považuje také majetkový prospěch, který někdo získá plněním z právního důvodu, který odpadl. Dle ustanovení § 2991 odst. 1 občanského zákoníku pak musí každý, kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, vrátit ochuzenému to, oč se takto obohatil. Další ustanovení týkající se pravidel vrácení bezdůvodného obohacení vzniklého v důsledku odstoupení od smlouvy lze nalézt v § 2993 občanského zákoníku. Dle něj mají obě strany právo požadovat po druhé straně vrácení toho, co již plnily. Zároveň mohou namítnout vzájemné plnění.¹²⁹

V praxi může nastat také situace, kdy již nebude možné vrátit konkrétní předmět původního plnění (např. dojde ke spotřebě dodaného zboží). V takovém případě pak musí strana vydat peněžitou náhradu ve výši obvyklé ceny.¹³⁰ Pokud byl předmět plnění poskytnut dané straně za úplaty, je tato povinna v případě, že nelze vydat samotný předmět plnění, poskytnout částku ve výši dané úplaty. Toto pravidlo by se neuplatnilo v případě, že výše úplaty by byla důvodem neplatnosti dané smlouvy nebo zrušení daného závazku.¹³¹

Pokud by tedy strana byla povinna poskytnout částku ve výši úplaty za plnění z důvodu nemožnosti vydání předmětu plnění a druhá strana by byla povinna vrátit částku, která jí byla za poskytnutí předmětu plnění uhrazena, měly by se tyto částky rovnat a strany by tak svoje závazky mohly započíst a k faktickému úkonu vrácení plnění by tak nemuselo dojít.¹³²

Pokud by došlo ke zkáze, ztrátě nebo zhoršení předmětného plnění z příčin, které jdou k tíži ochuzeného, má obohacený povinnost nahradit maximálně tolik, co ušetřil na vlastním majetku.¹³³ Ustanovení § 3000¹³⁴

---

¹²⁸ Viz ustanovení § 2991 odst. 2 občanského zákoníku.

¹²⁹ ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 440-441.

¹³⁰ Viz ustanovení § 2999 odst. 1 občanského zákoníku.

¹³¹ Viz ustanovení § 2999 odst. 2 občanského zákoníku.

¹³² ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 441.

¹³³ Viz ustanovení § 2999 odst. 3 občanského zákoníku.

¹³⁴ „Poctivý příjemce vydá, co nabyl, nanejvýš však v rozsahu, v jakém obohacení při uplatnění práva trvá.“

a 3001¹³⁵ občanského zákoníku se na vyrovnání mezi stranami v důsledku odstoupení od smlouvy nepoužijí.¹³⁶

Jak bylo uvedeno výše, obecně platí, že při odstoupení od smlouvy dochází ke zrušení závazku ex tunc. Z tohoto pravidla existují výjimky, které jsou stanoveny především v § 2004 odst. 2 a 3 občanského zákoníku.

Podle § 2004 odst. 2 platí, že pokud dlužník již zčásti plnil, může věřitel odstoupit od smlouvy jen ohledně nesplněné části plnění. Pokud by však částečné plnění nemělo pro věřitele význam, může odstoupit v rozsahu celého plnění. Vypořádání mezi stranami pak bude probíhat dle ustanovení o bezdůvodném obohacení, jak bylo naznačeno výše. Zda bude možné tuto výjimku použít, bude nutné posoudit jednotlivě dle konkrétního charakteru závazku.¹³⁷

Výše uvedená výjimka se uplatní zejména u nepeněžitých plnění, a to zejména u plnění, která jsou určena individuálně a nejsou snadno dělitelná. Pokud bude plnění druhově určené, například se bude jednat o běžnou surovinu, a chybějící část plnění bude pro věřitele snadné doplnit jinou dodávkou, bude možné odstoupit od smlouvy pouze s účinky do budoucna.¹³⁸

Další výjimkou, kdy nedochází k zániku závazku ex tunc, jsou tzv. dílčí plnění a plnění spočívající v nepřetržité či opakované činnosti. Rozdíl mezi částečným plněním uvedeným v odst. 2 § 2004 občanského zákoníku a plněním dílčím uvedeným v odst. 3 § 2004 občanského zákoníku spočívá v tom, že dílčí plnění je zakotveno přímo ve smlouvě, a to tím způsobem, že dlužník má povinnost plnit v určitých částech či etapách. Podobně je tomu i u plnění spočívajících v nepřetržité či opakované činnosti, jejichž typickým příkladem je pravidelná dodávka energií.¹³⁹

I u dílčích plnění či plnění spočívajících v nepřetržité či opakované činnosti zákon stanovuje výjimku, kdy účinky odstoupení od smlouvy nastávají ex tunc. Jedná se taktéž o přijatá plnění, která by pro věřitele neměla sama o sobě

---

¹³⁵ „(1) Zcizil-li poctivý příjemce předmět bezdůvodného obohacení za úplatu, může podle své volby vydat buď peněžitou náhradu, anebo co utřil. Zcizil-li jej poctivý příjemce bezúplatně, nemá vůči němu ochuzený právo na náhradu; může ji však požadovat po osobě, která předmět od obohaceného nabyla a nebyla v dobré víře.“

(2) Získal-li obohacený předmět obohacení v dobré víře nebo bez svého svolení a nelze-li jej dobře vydat, není povinen k náhradě, ledaže by tím vznikl stav zjevně odporující dobrým mravům.“

¹³⁶ Viz ustanovení § 3002 odst. 1 občanského zákoníku.

¹³⁷ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1212–1213.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Tamtéž.

význam. Výše uvedená ustanovení tak mají co nejvíce minimalizovat dopady odstoupení od smlouvy na plnění, které si strany již poskytly.¹⁴⁰

Další omezení účinků odstoupením od smlouvy je zakotveno v ustanovení § 2005 občanského zákoníku, dle kterého odstoupením od smlouvy nedochází k zániku veškerých práv a povinností smluvních stran. Odstoupením od smlouvy nejsou dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře a nedochází ani k zániku těch ujednání, z jejichž povahy je zřejmé, že jimi mají být strany vázány i po odstoupení od smlouvy.¹⁴¹

Jako příklad ujednání, která odstoupením od smlouvy nezanikají, lze uvést ujednání o:

- smluvní pokutě,
- úroku z prodlení,
- náhradě škody,
- volbě práva,
- způsobu řešení sporů,
- povinnosti mlčenlivosti.

Ustanovení § 2005 odst. 1 občanského zákoníku stanoví, že odstoupením od smlouvy nejsou dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře. Ve vztahu k třetím osobám je nutné rozlišovat mezi věcně-právními a obligačními účinky odstoupení od smlouvy. Obecně lze říci, že odstoupení od smlouvy má obligační i věcně-právní účinky. Věcně-právní účinky nebudou moci nastat v těch případech, kdy k převodu věcného práva k dané věci nedochází uzavřením smlouvy, ale až následným právním jednáním. Takto je tomu například u převodu vlastnického práva k nemovité věci nebo u prodeje zboží v obchodě.¹⁴² Blíže o věcně-právních účincích odstoupení od smlouvy bude pojednáno v kapitole 4.4.

---

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1215.

¹⁴² ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 449.

3 Smluvní volnost úpravy odstoupení od smlouvy

Tato kapitola diplomové práce bude věnována zejména výkladu § 2001 občanského zákoníku a možnosti smluvní úpravy odstoupení od smlouvy. Zaměřím se zejména na uplatnění jedné ze základních zásad závazkového práva, kterou je smluvní volnost stran, a její limitaci zákonem.

Dle obchodního zákoníku a občanského zákoníku 1964 byla možnost odstoupit od smlouvy dána, pouze pokud tak stanovil zákon nebo smlouva. Tato ustanovení byla řazena mezi kogentní.¹⁴³ Šilhán za kogentní ustanovení považuje i § 2001 OZ,¹⁴⁴ zároveň ale upozorňuje na možnost sjednání smluvních podmínek odstoupení, což kogentnost daného ustanovení prolamuje. Nejednoznačnost kogentnosti výše zmíněných ustanovení se pokusím vysvětlit zodpovězením následujících otázek.

- 1) Je možné dopředu jednostranně vyloučit možnost odstoupení od smlouvy?
- 2) Je možné dopředu smluvně vyloučit zákonné podmínky odstoupení?
- 3) Pokud budou sjednány jiné podmínky odstoupení, platí i ty zákonné?
- 4) Měly by být podmínky odstoupení pro obě strany stejné?

3.1 Úplné vyloučení možnosti odstoupení od smlouvy ve vztahu pouze k jedné straně

Otázku úplného vyloučení možnosti odstoupit od smlouvy je potřeba rozdělit na případy, kdy bude vyloučena možnost odstoupit od smlouvy pouze ve vztahu k jedné smluvní straně, anebo pokud by možnost odstoupit od smlouvy nebyla zachována ani u jedné ze smluvních stran.

Vyloučením možnosti jednostranného odstoupení se již zabýval Nejvyšší soud, a to ve svém rozhodnutí ze dne 28. února 2007 sp. zn. 32 Odo 1043/2004, ve kterém takovéto ujednání stran shledal neplatným. Nejvyšší soud zákaz vyloučení možnosti jednostranného odstoupení od smlouvy dovodil na základě toho, že by daná dohoda byla v rozporu s dobrými mravy. Rozpor s dobrými mravy odůvodňuje Nejvyšší soud následovně: *„Taková dohoda totiž vyloučila možnost odstoupení od smlouvy i v případě flagrantního porušení smlouvy některým účastníkem a znamenala by, že druhý účastník je nucen po dlouhou*

---

¹⁴³ Viz ustanovení § 48 občanského zákoníku 1964 a § 344 obchodního zákoníku.

¹⁴⁴ „Od smlouvy lze odstoupit, ujednají-li si to strany, nebo stanoví-li tak zákon.“

*dobu setrávat v takovém závazkovém vztahu v podstatě bez možnosti obrany svých práv.*¹⁴⁵ Dle mého názoru je tato argumentace Nejvyššího soudu relativně stručná, nicméně pro tuto situaci dostačující, neboť daným ujednáním byl mezi stranami zcela zřejmě založen hrubý nepoměr, což vedlo k rozporu s dobrými mravy.

Otázkou úplného vyloučení možnosti odstoupit od smlouvy ve vztahu k oběma stranám, a to i ze zákonem stanovených důvodů, se Nejvyšší soud ve výše zmíněném rozhodnutí výslovně nezabývá. Domnívám se však, že z výše uvedené argumentace Nejvyššího soudu jednoznačně nevyplývá, že by se vztahovala pouze na situace, kdy dojde k vyloučení možnosti odstoupit od smlouvy pouze ve vztahu k jedné ze smluvních stran. Ke zjevnému porušení smlouvy jednou ze stran a následné nemožnosti odstoupit od smlouvy druhou stranou by mohlo dojít i v případě, že by možnost odstoupit od smlouvy byla vyloučena ve vztahu k oběma stranám. V tomto případě by mezi stranami nenastal hrubý nepoměr, neboť možnost odstoupit od smlouvy by neměla ani jedna strana, nicméně by dle mého názoru dobré mravy byly porušeny také. Tato otázka bude podrobněji rozebrána níže.

Nemělo by být pochyb o tom, že před rokem 2001, kdy ustanovení § 344 obchodního zákoníku nepatřilo mezi kogentní ustanovení¹⁴⁶, úplné vyloučení možnosti odstoupit od smlouvy bylo přípustné. Vzhledem k tomu, že když § 344 obchodního zákoníku byl zařazen mezi kogentní ustanovení, je možné, že zákonodárce tak učinil s úmyslem, aby tu vždy nějaká možnost odstoupení od smlouvy dána byla. Jak už bylo zmíněno výše, dle Šilhána lze za kogentní považovat také ustanovení § 2001 občanského zákoníku.

Otázkou však zůstává, nakolik je dané ustanovení kogentní, když si strany mohou sjednat vlastní podmínky pro odstoupení, kterými zákonné podmínky zúží či rozšíří.

3.2 Úplné vzdání se práva do budoucna odstoupit od smlouvy

V případě zúžení zákonných podmínek by došlo k vyloučení některých možností pro odstoupení. Šilhán¹⁴⁷ zastává názor, že vyloučit zákonem stanovené

---

¹⁴⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2007 sp. zn. 32 Odo 1043/2004.

¹⁴⁶ Viz ustanovení § 263 obchodního zákoníku ve znění účinném do 31. prosince 2000 a ve znění účinném od 1. ledna 2001.

¹⁴⁷ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1194.

možnosti odstoupení obecně lze. Nepřípustnost takového ujednání by aplikoval až v případě, že by došlo k výrazné nerovnováze mezi stranami.

S tímto názorem si dovoluji nesouhlasit, neboť se domnívám, že zákonné možnosti odstoupení od smlouvy lze považovat v praxi za nejčastěji využívané. Zároveň bych je (nebo alespoň některé z nich) zařadila mezi jakási minima možností odstoupení, která by měla platit vždy. Pokud má strana zájem na tom, aby některé zákonné možnosti odstoupení od smlouvy byly na daný závazkový vztah vyloučeny, dopředu tím v podstatě říká, že se obává, že by takováto situace mohla nastat, a že za ni nechce být sankcionována. Přitom zájem na tom, aby byly smlouvy řádně plněny, by měl být dostatečně velký. Pokud by strany zákonné možnosti odstoupení mohly zužovat či zpřisňovat, nebyla by tu možnost dostatečné sankce pro porušující stranu a zároveň dostatečná obrana pro stranu, která smlouvu nijak neporušuje.

Zároveň si uvědomuji, že můj výše nastíněný názor by byl v rozporu se zásadou smluvní volnosti. Zvláště pak u podnikatelů se zásada smluvní volnosti uplatňuje ve velké míře. Ustanovení zakotvující například neplatnost nebo zrušení smluv nebo alespoň možnost vyvolat jednání o uzavření nové smlouvy se ve vztazích mezi podnikateli neuplatní.¹⁴⁸ Přitom dopady vyloučení ustanovení vztahující se k neúměrnému zkrácení¹⁴⁹ a lichvě¹⁵⁰ jsou dle mého názoru srovnatelná s vyloučením možnosti odstoupit od smlouvy z důvodu závažného porušení smlouvy.

V případě, že by možnost odstoupit od smlouvy byla vyloučena, mohla by tu být sankce v podobě náhrady škody (pokud by nějaká škoda vznikla) či smluvní pokuty (pokud by byla sjednána). Je však otázkou, zda bude vůbec reálné náhradu škody či smluvní pokutu po dlužníkovi vymoci vzhledem k tomu, že většinou daný subjekt porušuje své povinnosti vyplývající mu ze smlouvy z důvodu, že nemá dostatek finančních prostředků k plnění svých závazků. Nicméně v tomto případě by tu jakási možnost reparace dána byla a v určitých

---

¹⁴⁸ Viz § 1797 občanského zákoníku.

¹⁴⁹ Ustanovení § 1793 odst. 1 občanského zákoníku: „Zaváží-li se strany k vzájemnému plnění a je-li plnění jedné ze stran v hrubém nepoměru k tomu, co poskytla druhá strana, může zkrácená strana požadovat zrušení smlouvy a navrácení všeho do původního stavu, ledaže ji druhá strana doplní, o č byla zkrácena, se zřetelem k ceně obvyklé v době a místě uzavření smlouvy. To neplatí, pokud se nepoměr vzájemných plnění zakládá na skutečnosti, o které druhá strana nevěděla ani vědět nemusela.“

¹⁵⁰ Ustanovení § 1796 občanského zákoníku: „Neplatná je smlouva, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru.“

případech by nemuselo být nespravedlivé, že strana nemá ani při podstatném porušení smlouvy možnost od smlouvy odstoupit.

Dalším argumentem, který lze použít ve prospěch varianty úplného vyloučení možnosti odstoupit od smlouvy, je srovnání s ustanovením § 1765 odst. 2 občanského zákoníku,¹⁵¹ kterým dochází k převzetí nebezpečí změny okolností. V tomto případě se smluvní strana dopředu vzdává práva domáhat se vůči druhé straně obnovení jednání o smlouvě z důvodu podstatné změny okolností, která by založila mezi stranami hrubý nepoměr, a to buďto neúměrným zvýšením nákladů plnění nebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění.¹⁵² Takovéto vzdání se práva zákon umožňuje, přestože dotčená strana v danou chvíli nemá žádnou představu o tom, jaká škoda jí může vzdáním se práva domáhat se obnoveného jednání o smlouvě vzniknout.

Pro posouzení možné absolutní neplatnosti vzdání se práva odstoupit od smlouvy je nutné zkoumat, co je účelem § 2001 občanského zákoníku. V důvodové zprávě je uvedeno, že úprava odstoupení od smlouvy byla inspirována obchodním zákoníkem s ohledem i na zahraniční úpravy. Dále je v důvodové zprávě uvedeno: „*Návrh respektuje autonomii vůle stran, bere však v úvahu i racionální vyznění normativní úpravy, šetřícího jistotu smluvních stran a bránícího neúčelnému zmaření smlouvy bez racionálního podkladu.*“¹⁵³

Znění důvodové zprávy mě vede k závěru, že účelem předmětného ustanovení je zabránit bezdůvodnému (neracionálnímu) či svévolnému odstoupení od smlouvy, tedy že od smlouvy nelze odstoupit z jiných důvodů, než které stanoví zákon, nebo na kterých se strany dohodnou. Účelem ustanovení § 2001 občanského zákoníku tedy dle mého názoru není zabránit úplnému vzdání se práva odstoupit od smlouvy. Proto bych možnost prohlášení absolutní neplatnosti vzdání se práva na odstoupení od smlouvy z důvodu rozporu se zákonem vyloučila.

Pro lepší názornost uvedu srovnání dvou smluv, a to konkrétně smlouvy o dodání léků do nemocnice a smlouvy o dodání kávy do kanceláře. V obou

---

¹⁵¹ Ustanovení § 1765 odst. 2 občanského zákoníku: „*Právo podle odstavce 1 dotčené straně nevznikne, převzala-li na sebe nebezpečí změny okolností.*“

¹⁵² Ustanovení § 1765 odst. 1 občanského zákoníku: „*Dojde-li ke změně okolností tak podstatné, že změna založí v právech a povinnostech stran zvlášť hrubý nepoměr znevýhodněním jedné z nich buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění, má dotčená strana právo domáhat se vůči druhé straně obnovení jednání o smlouvě, prokáže-li, že změnu nemohla rozumně předpokládat ani ovlivnit a že skutečnost nastala až po uzavření smlouvy, anebo se dotčené straně stala až po uzavření smlouvy známou. Uplatnění tohoto práva neopravňuje dotčenou stranu, aby odložila plnění.*“

¹⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., § 2001.

případech se strany dohodnou, že uzavřou smlouvu na dobu určitou a že nebude možné od smlouvy odstoupit. Oba dodavatelé budou přitom již několik týdnů v prodlení s dodáním předmětu plnění a je bezpochyby zřejmé, že předmět plnění již nikdy nedodají (např. veškeré okolnosti nasvědčují tomu, že nemají prostředky na pokračování v podnikatelské činnosti a že bude vydáno usnesení o úpadku).

V případě, že by byla smlouva uzavřena mezi podnikateli, považuji za důležité upozornit na skutečnost, že podnikatelé mají povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. V takovémto případě se domnívám, že by bylo velmi diskutabilní, zda s péčí řádného hospodáře skutečně jednali, když při uzavírání smlouvy nezávázili dopad vzdání se práva odstoupit od smlouvy uvedeného přímo v dané smlouvě.

Navíc by nemocnici nic nebránilo uzavřít smlouvu s jiným, spolehlivějším, dodavatelem, a v případě, že by původní dodavatel léky dodal a nemocnice by všechny léky nespotřebovala, mohla by po původním dodavateli vymáhat škodu. Postup by byl tedy značně komplikovaný a nákladnější, nicméně se domnívám, že by to nebyl důvod pro prohlášení neplatnosti vzdání se práva odstoupit od smlouvy.

V případě dodání kávy do kanceláře nehrozí žádná vážná újma, když káva není dodána včas, neboť možností, kde či jakým způsobem si kávu obstarat je mnoho, a nedostatek kávy pravděpodobně nikoho na životě neohrozí. Proto bych zde takový zájem na odstoupení od smlouvy neviděla. Ovšem jak jsem zdůvodnila výše, i u smlouvy o dodání léků bych se přikláněla spíše k názoru, že vzdání se práva odstoupit od smlouvy je platné a od smlouvy tedy v daném případě odstoupit nelze.

Přestože se mi zdá nespravedlivé požadovat v určitých situacích po jedné straně setrvat ve smluvním vztahu (např. když je zřejmé, že jí tím vzniká enormní škoda a že tuto situaci nezavinila ani nemohla nijak zabránit tomu, aby nastala), vzhledem k výše uvedenému bych se musela přiklonit k názoru, že ujednání o úplném vyloučení možnosti odstoupit od smlouvy je možné a platné. Jelikož se mi takovýto závěr zdá moc přísný a hlavně v rozporu s dobrými mravy a principy spravedlnosti, snažila jsem se najít důvody, na základě kterých by takovéto ujednání bylo neplatné.

Na institut odstoupení od smlouvy by mohlo být nahlíženo podobně jako na náhradu škody, a to zejména ve vztahu k jejich smluvní limitaci. K tomuto závěru lze dospět na základě úvahy, že podmínky pro odstoupení od smlouvy

často souvisejí s porušením nějaké povinnosti, čímž zpravidla dochází ke vzniku újmy, a tím by došlo i k naplnění podmínek pro náhradu škody či ke vzniku nároku na smluvní pokutu, případně obojího.

Dle občanského zákoníku 1964 platilo, že se nelze vzdát práv, která mohou v budoucnu teprve vzniknout.¹⁵⁴ V obchodním zákoníku toto pravidlo bylo dříve zakotveno také, nicméně od 1. ledna 2012 bylo zrušeno. Od této doby bylo již možné se práva na náhradu škody vzdát či toto právo omezit i před porušením povinnosti. Výjimkou z výše uvedeného pravidla bylo pouze právo na náhradu škody způsobenou úmyslně.¹⁵⁵ Touto změnou lze sledovat značný posun ve vztahu k rozšíření smluvní volnosti stran a autonomie vůle.

S přijetím občanského zákoníku se vývoj úpravy náhrady škody značně posunul, a to tak, že kromě určitých výjimek se nyní lze dopředu vzdát práva na náhradu újmy. Tím, že s přijetím občanského zákoníku došlo ke sjednocení úpravy obchodních a občanskoprávních závazkových vztahů, nevztahuje se tato úprava jen na vztahy obchodněprávní, ale na všechny typy závazkových vztahů. Výjimky, kdy se nelze předem vzdát práva na náhradu újmy, jsou zakotveny v § 2898. Dle tohoto ustanovení se nepřihlíží k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje:

- povinnost k náhradě újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech,
- povinnost k náhradě újmy způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti,
- právo slabší strany na náhradu jakékoli újmy.

Ve vztahu k odstoupení od smlouvy např. z důvodu podstatného porušení smlouvy (nebude se jednat o vztah se slabší smluvní stranou) by se dalo uvažovat o možnosti analogie zákazu vzdání se práva na náhradu škody způsobené úmyslně či z hrubé nedbalosti. Dle mého názoru, pokud se nelze pro tento případ vzdát náhrady újmy, nebylo by ani spravedlivé po straně požadovat, aby nadále setrvala ve smluvním vztahu, kde dochází k úmyslnému a podstatnému porušování smlouvy, čímž vzniká dané straně škoda.

Uvědomuji si, že s důvody pro možnost analogického použití ustanovení § 2898 občanského zákoníku na vzdání se práva na odstoupení od smlouvy nemusí každý souhlasit. Hledala jsem tedy další „mantinely“, které by mohly

---

¹⁵⁴ Viz ustanovení § 574 odst. 2 občanského zákoníku 1964.

¹⁵⁵ Viz ustanovení § 386 obchodního zákoníku ve znění účinném do 31.12.2011 a ve znění účinném od 1.1.2012.

omezovat smluvní volnost stran ve vztahu k vzdání se práva na odstoupení od smlouvy. Těmi by mohl být rozpor se zákonem, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje, nebo rozpor s dobrými mravy.

Právní jednání, které je v rozporu se zákonem, je neplatné, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje. Neplatnost daného jednání může být absolutní nebo relativní. Námitku relativní neplatnosti může vznést pouze osoba, na jejíž ochranu je neplatnost právního jednání stanovena.¹⁵⁶ K prohlášení absolutní neplatnosti soud přistoupí i bez návrhu daného subjektu. Podmínkou absolutní neplatnosti je ovšem kromě rozporu se zákonem také zjevné narušení veřejného pořádku.¹⁵⁷

V občanském zákoníku není definice veřejného pořádku nikde zakotvena. Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku¹⁵⁸ je veřejný pořádek charakterizován jako korektiv, který prostupuje celé právo a zahrnuje pravidla, na nichž leží právní základy společenského řádu zdejší společnosti. Melzera uvádí, že: „*Veřejný pořádek představuje základní pravidla právního řádu, na kterých je třeba bezvýhradně trvat, tedy taková pravidla, jejichž dodržení nelze ponechat výlučně na iniciativě dotčených jedinců*“.¹⁵⁹

Podle Handlara je základním problémem tohoto pojetí veřejného pořádku skutečnost, že pro prohlášení absolutní neplatnosti právního jednání jako důsledku porušení zákona je podstatné, zda absolutní neplatnost vyžaduje smysl a účel zákona. Prohlášení absolutní neplatnosti daného právního jednání nemusí tedy záviset jen na tom, zda dojde k porušení základních pravidel právního řádu.

Jako příklad Handlar uvádí požadavek na písemnou formu uznání dluhu dle § 2053 občanského zákoníku. Uznání dluhu např. pouhým ústním projevem vůči druhé straně lze jen těžko považovat za zjevný rozpor s veřejným pořádkem. Nicméně účel zákona vyžaduje písemnou formu a bez písemné formy by tohoto účelu nemohlo být dosaženo. Z tohoto důvodu by dle Handlara mělo být takovéto uznání dluhu absolutně neplatné.¹⁶⁰

Dalším důvodem neplatnosti úplného vzdání se práva odstoupit od smlouvy může být rozpor s dobrými mravy. Zásada dobrých mravů je zakotvena v ustanovení § 1 odst. 2 a § 580 odst. 1 občanského zákoníku. Dle § 588

---

¹⁵⁶ Viz ustanovení § 586 odst. 1 občanského zákoníku.

¹⁵⁷ Viz ustanovení § 588 občanského zákoníku.

¹⁵⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., § 1.

¹⁵⁹ MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář*. 1. vydání, Praha: Leges, 2013, s. 256.

¹⁶⁰ LAVICKÝ, Petr a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2084.

občanského zákoníku jsou právní jednání, která se přiči dobrým mravům, absolutně neplatná. Považuji za důležité upozornit na skutečnost, že rozpor s dobrými mravy se použije až v případě, že nebyl shledán rozpor se zákonem. Nejdříve je tedy vždy nutné zkoumat, zda dané jednání není v rozporu se zákonem, a teprve v případě, kdy není, zkoumá se, zda se nepřiči dobrým mravům. Vyloučení rozporu se zákonem bylo odůvodněno již výše, a proto nyní přistoupím k analýze vzdání se práva odstoupit od smlouvy ve vztahu k porušení dobrých mravů.

Právní úprava týkající se závazkových vztahů je z velké části dispozitivní. Dispozitivní normy je třeba zohlednit při hodnocení, zda je dané právní jednání v souladu s dobrými mravy, a to z toho důvodu, že zákonodárce jimi chtěl nastavit jakýsi ideální stav, který by měl ve společnosti panovat. Pokud by tu byl výrazný rozpor mezi obsahem dispozitivní normy a ujednáním mezi stranami značilo by to možný rozpor s dobrými mravy.¹⁶¹

Dobré mravy jsou v literatuře i judikatuře soudů vykládány různě. Dle Nejvyššího soudu se za dobré mravy považuje: „*Souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních*“¹⁶².

Z výše uvedené definice dobrých mravů nelze s jistotou dovodit, zda by úplné vyloučení možnosti odstoupit od smlouvy bylo v rozporu s dobrými mravy či ne. Definice dobrých mravů by měla být natolik široká, aby se následek neplatnosti právního jednání z důvodu rozporu s dobrými mravy dal vztáhnout na co nejvíce situací, které mohou nastat. Definici dobrých mravů je nutné vykládat vždy ve vztahu ke konkrétnímu případu či situaci.

Nyní se vrátím k výše uvedenému příkladu smlouvy o dodání léků. Pokud by byl dodavatel s dodáním léků již několik týdnů v prodlení, mohlo by se někomu zdát, že je v rozporu s dobrými mravy, aby druhá smluvní strana byla nucena setrvat v takovém smluvním vztahu, když zájem na včasném dodání léků je velmi vysoký (vzhledem k důsledkům, které by mohly nastat v případě nedostatku léků pro pacienty). S tímto názorem naprosto souhlasím, nicméně tím nechci říci, že úplné vzdání se práva odstoupit od smlouvy o dodání kávy je

---

¹⁶¹ ¹⁶¹ LA VICKÝ, Petr a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2079.

¹⁶² Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Cdon 51/96 ze dne 30. září 1998.

platné, když zde není společenský zájem v porovnání s druhou smlouvou dostatečně velký.

Domnívám se, že v rozporu s dobrými mravy by určitě bylo vzdání se práva odstoupit od smlouvy ze zákonných důvodů v případě, že by druhá (porušující) strana v době vzdání se tohoto práva věděla, že tato situace v budoucnu určitě nebo minimálně s největší pravděpodobností nastane, a využila by nevědomosti druhé strany.

Stejně tak by se o rozpor s dobrými mravy mohlo jednat v případě, že strana záměrně smlouvu poruší např. s cílem poškodit druhou stranu či mít z takového porušení významný prospěch pro sebe, a to takovým způsobem, že kdyby ke vzdání se práva odstoupit od smlouvy nedošlo, mohla by druhá strana od smlouvy odstoupit. Tyto důvody jsou podobné jako důvody neplatnosti vzdání se náhrady újmy dle ustanovení § 2898 občanského zákoníku a mohly by podpořit analogické použití tohoto ustanovení i na vzdání se práva odstoupit od smlouvy.

Pro lepší přehlednost argumentů pro/ proti možnosti úplného vzdání se práva odstoupit od smlouvy (do budoucna) uvádím následující tabulku.

ARGUMENTY PRO MOŽNOST VZDÁNÍ SE PRÁVA	ARGUMENTY PRO NEMOŽNOST VZDÁNÍ SE PRÁVA
zásada smluvní volnosti	pacta sunt servanda
možnost převzetí nebezpečí změny okolností (§ 1765 odst. 2), ustanovení o neúměrném zkrácení a lichvě se ve vztazích mezi podnikateli neuplatní	určitých práv se nelze dopředu vzdát (§ 2898)
možnost uzavřít smlouvu s jinou osobou a zajistit si tak plnění jiným způsobem	
možnost domáhat se náhrady škody	někdy je již dopředu zřejmé, že k uhrazení náhrady škody nedojde (nízká solventnost dlužníka)
podnikatelé mají povinnost jednat s péčí řádného hospodáře	
	rozpor s veřejným pořádkem
	rozpor s dobrými mravy – značné odchýlení se od dispozitivních norem

Tab. č. 2: Přehled argumentů ve vztahu k možnosti vzdání se práva odstoupit od smlouvy

Přestože dle výše uvedené tabulky je zřejmé, že na žádné straně argumenty jednoznačně nepřevyšují, přikláním se spíše k názoru, že úplné vzdání se práva odstoupit od smlouvy do budoucna není možné, a to z toho důvodu, že by to bylo v rozporu s veřejným pořádkem, když zákon vyžaduje, aby byly smlouvy dodržovány. Dle mého názoru by úplné vzdání se práva odstoupit od smlouvy bylo také v rozporu s dobrými mravy, neboť by se tím strany značně odchýlily od dispozitivních norem. Zcela jednoznačně bych pak vyloučila možnost vzdát se předem práva odstoupit od smlouvy, pokud by to mělo za důsledek vzdání se současně práva na náhradu újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech, na náhradu újmy způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti nebo na náhradu jakékoli újmy slabší strany. Nicméně toto je pouze můj názor, bude potřeba si počkat, jak k řešení takovýchto situací přistoupí soudy.

3.3 Vylučují smluvní podmínky odstoupení od smlouvy možnosti odstoupení dle zákona?

Výše jsem se zabývala otázkou, zda strany mohou výslovně vyloučit zákonné možnosti odstoupit od smlouvy. Nyní se zaměřím na situaci, kdy strany výslovně nevyloučí zákonné možnosti pro odstoupení od smlouvy, ale sjednají si možnosti jiné.

Pokud by nebylo možné vyloučit či zpřísnit zákonné možnosti odstoupení od smlouvy, byla by odpověď na otázku, zda platí zákonné podmínky pro odstoupení od smlouvy v případě, že si strany ujednají podmínky jiné, jednoznačná.

S ohledem na to, co bylo uvedeno výše, jsem dospěla k závěru, že až na výjimky ujednání o vyloučení zákonných možností odstoupit od smlouvy platná budou. Níže se tedy budu zabývat otázkou, zda při sjednání vlastních podmínek pro odstoupení od smlouvy dojde k automatickému vyloučení podmínek zákonných.

Obecně lze říci, že:

- (i) pokud si smluvní strany sjednají jiné důvody odstoupení od smlouvy, aniž by tím nějak modifikovaly či vyloučily důvody zákonné, a zároveň
- (ii) ve smlouvě výslovně neuvvedou, že nevylučují zákonné důvody odstoupení,

vedle smluvních důvodů odstoupení od smlouvy zůstávají v platnosti i důvody zákonné. Na následujícím příkladu se pokusím nastínit situaci, kdy by takovéto pravidlo nemohlo být dle mého názoru použito. Ustanovení smlouvy o dílo bude znít následovně:

*„Objednatel je oprávněn od této smlouvy odstoupit v případě, že zhotovitel **podstatným způsobem, hrubě a opakovaně** poruší prodlením své povinnosti dle této smlouvy, a toto porušení ani částečně **nenapraví v dodatečné lhůtě 3 měsíců** od doručení výzvyk nápravě zhotoviteli. V pochybnostech se má za to, že porušení povinností zhotovitelem nebylo podstatným způsobem a hrubé.“*

Strany si tímto sjednaly vlastní podmínky pro případ odstoupení od smlouvy, která je porušena podstatným způsobem, hrubě a opakovaně. V případě takového porušení smlouvy by dle zákona mohl objednatel od smlouvy odstoupit **okamžitě**,¹⁶³ dle ujednání ve smlouvě tak bude moci učinit teprve až po té, kdy vyzve zhotovitele k nápravě a ten své povinnosti nesplní ani v dodatečné tříměsíční lhůtě. Podmínky pro odstoupení od smlouvy ze strany objednatele z důvodu podstatného porušení povinností zhotovitelem jsou tedy přísnější než podmínky stanovené v občanském zákoníku. Nicméně takovéto ujednání je možné a platné.

Problém by mohl nastat v případě, kdy by zhotovitel porušil své smluvní povinnosti nepodstatným způsobem. Dle výše uvedeného ustanovení smlouvy není zcela zřejmé, zda strany měly zájem na tom, aby objednatel měl možnost od smlouvy odstoupit i v případě, že by zhotovitel porušil smlouvu nepodstatným způsobem a tato věta měla pouze chránit zhotovitele pro případ, že by došlo k pochybnostem, zda porušení smlouvy bylo podstatné či ne. Pro podmínky a postup při odstoupení od smlouvy by se v tomto případě použila zákonná úprava.¹⁶⁴ Druhou možností výkladu předmětné věty by mohl být důsledek, že v pochybnostech se bude jednat o nepodstatné porušení povinností zhotovitelem a objednatel nebude moci od smlouvy odstoupit vůbec.

K tomuto závěru mě vede úvaha, že pokud by tříměsíční lhůta byla **přiměřená** pro splnění dané povinnosti, nastala by situace, kdy by podmínky pro

---

¹⁶³ Viz ustanovení § 1977 občanského zákoníku: „Poruší-li strana prodlením svou smluvní povinnost podstatným způsobem, může druhá strana od smlouvy odstoupit, pokud to prodlávajícímu oznámí bez zbytečného odkladu poté, co se o prodlení dozvěděla.“

¹⁶⁴ Viz ustanovení § 1978 odst. 1 občanského zákoníku: „Zakládá-li prodlení jedné ze smluvních stran nepodstatné porušení její smluvní povinnosti, může druhá strana od smlouvy odstoupit poté, co prodlávající strana svoji povinnost nesplní ani v dodatečně přiměřené lhůtě, kterou jí druhá strana poskytla výslovně nebo mlčky.“

odstoupení od smlouvy z důvodu podstatného i nepodstatného porušení smlouvy byly naprosto stejné. V této chvíli by pak nebylo třeba rozlišovat mezi podstatným a nepodstatným porušením smlouvy, což je zcela nelogické a absurdní.

Zcela absurdní by byla také situace, kdy by přiměřená lhůta pro splnění dané povinnosti byla kratší než tři měsíce. V tomto případě bychom museli dojít k závěru, že pro dodatečné splnění povinnosti při podstatném porušení smlouvy by platila tříměsíční lhůta a při nepodstatném porušení smlouvy lhůta přiměřená, která by byla kratší tří měsíců, což nelze.

Výše uvedené důvody mě vedou k závěru, že pokud by přiměřená lhůta pro splnění povinností byla stejná nebo dokonce kratší než tři měsíce (podmínky pro odstoupení od smlouvy při nepodstatném porušení smlouvy by byly stejné či dokonce přísnější než při podstatném porušení), zákonná úprava pro odstoupení od smlouvy při nepodstatném porušení smlouvy by se nedala použít a objednatel by tak v tomto případě nemohl odstoupit.

Pokud by ovšem přiměřená lhůta byla delší než tři měsíce, k takovému rozporu by to nevedlo. Nicméně vyvstává potom zase otázka, proč si strany sjednávaly dodatečnou tříměsíční lhůtu pro podstatné porušení smlouvy, když tato lhůta není přiměřená, z čehož lze usuzovat, že je nereálné, aby zhotovitel svou povinnost v této lhůtě dodatečně splnil.

Argumentem, který by tento názor vyvracel, by mohlo být tvrzení, že zhotoviteli již zbývá splnit poslední dílčí plnění, které je potřeba pro splnění dané povinnosti a pro které je tříměsíční lhůta přiměřená. Toto by platilo pouze za předpokladu, že zhotovitel by byl povinen odevzdat objednateli až celé dílo a ne dílčí plnění. Vždy by tedy dle mého názoru záleželo na konkrétní situaci.

3.4 Měly by být podmínky odstoupení pro obě strany stejné?

Pro zodpovězení dané otázky je potřeba si uvědomit, že postavení smluvních stran není nikdy rovné. Jejich nerovnost nemusí vyplývat jen z jejich ekonomické síly, ale vyplývá už ze samotné povahy jejich rozdílných povinností a práv vyplývajících ze smlouvy, kterou mezi sebou uzavřely. Je zřejmé, že pokud jedna strana má například dodat zboží a druhá za to zaplatit, prodlení se bude vázat vždy na jejich konkrétní povinnost. Pro každou konkrétní povinnost bývá zpravidla odlišná přiměřená lhůta k jejímu splnění, proto bych se přikláběla k názoru, že může být sjednána i odlišná doba prodlení požadovaná pro využití práva odstoupit od smlouvy.

Obecným korektivem pro stanovení odlišných podmínek pro odstoupení od smlouvy by dle mého názoru měly být dobré mravy. Jak již bylo zmíněno výše, dobré mravy mají chránit strany před ujednáními, kterými by byl založen mezi stranami hrubý nepoměr.¹⁶⁵

Nelze tedy dospět k závěru, že by podmínky pro odstoupení od smlouvy měly být pro všechny smluvní strany stejné, zároveň by ale neměly být na strany kladeny zcela zjevně odlišné nároky. Například pokud jedné straně bude dána možnost k dodatečnému splnění svého závazku, druhé straně by takováto možnost měla být dána také. Oprávnění stran by se mohlo odlišovat pouze v délce dodatečné lhůty, ve které mají strany svůj závazek splnit, pokud je pro každý závazek přiměřené lhůta odlišná.

V případě, že by například z charakteru plnění vyplývalo, že druhá strana nemá zájem na plnění v dodatečné lhůtě nebo že závazek v dodatečné lhůtě nelze splnit, pak by požadavek na rovnost podmínek pro odstoupení od smlouvy pro obě strany oprávněný nebyl.

Jak již bylo uvedeno výše, právo odstoupit od smlouvy lze vázat také na objektivní skutečnosti. Pro takováto ujednání stran bych se přikláněla k názoru, že by měla být zachována rovnost stran v co největší možné míře. Podmínky odstoupit od smlouvy vázané na objektivní skutečnosti by měly být pokud možno pro obě strany stejné.

3.5 Shrnutí

Vzhledem k výše uvedenému nelze přehlédnout skutečnost, že odpovědi na otázky v této kapitole nejsou jednoznačné. Ve většině případů se mi nepodařilo ani zjistit, zda se některými otázkami již soudy či odborná veřejnost zabývala. V mnohých případech tak bude nutné počkat, jaké názory k dané problematice budou zastávat soudy.

Nejjednodušším řešením všech výše uvedených otázek je tedy co možná nejvíce podrobnější úprava v každé konkrétní smlouvě tak, aby došlo k vyloučení všech výše uvedených pochybností.

---

¹⁶⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2007 sp. zn. 32 Odo 1043/2004.

4 Odstoupení od smlouvy u vybraných smluv

4.1 Zakázaná ujednání ve spotřebitelských smlouvách dle § 1814 občanského zákoníku týkající se odstoupení od smlouvy

Většina ustanovení týkající se spotřebitelských smluv je relativně kogentní, což znamená, že se strany od nich mohou odchýlit pouze ve prospěch spotřebitele. Níže bude rozebrána část ustanovení § 1814 občanského zákoníku, které lze jako jedno z mála považovat výslovně za kogentní. Dále budou analyzována některá další ustanovení týkající se práva odstoupit od spotřebitelské smlouvy, která patří mezi relativně kogentní ustanovení.

V ustanovení § 1814 občanského zákoníku je uveden demonstrativní výčet zakázaných ujednání ve smlouvách uzavíraných se spotřebiteli. V písmenu d) předmětného ustanovení je stanoven zákaz sjednání jednostranného práva podnikatele odstoupit od smlouvy bez uvedení důvodu. Výše uvedené pravidlo se nepoužije v případě, že by možnost odstoupit od smlouvy bez uvedení důvodu byla dána ve stejné či větší míře i spotřebiteli.¹⁶⁶

Dalším zakázaným ujednáním ve smlouvách uzavíraných se spotřebiteli je § 1814 písm. i), dle kterého nesmí být spotřebiteli odepřeno právo odstoupit od smlouvy, pokud by podnikatel jednostranně podstatně zvýšil cenu. Toto ustanovení se vztahuje zejména na smlouvy, kdy je cena stanovena jako částka, která může být ze strany podnikatele zvýšena. Přitom nezáleží na tom, zda bude cena výslovným projevem vůle podnikatele či v důsledku toho, že nastane určitá skutečnost, od které se zvýšení ceny bude odvíjet (např. inflace, změna úrokových sazeb).¹⁶⁷

Podmínkou, aby ujednání o možném zvýšení ceny bylo platné, je uvedení důvodu a způsobu zvýšení ceny, aby spotřebitel mohl změnu ceny alespoň předvídat.

Ze znění předmětného ustanovení vyplývá, že pokud bude spotřebiteli dána možnost při podstatném zvýšení ceny od smlouvy odstoupit, ujednání bude platné. Samotné ujednání o možnosti zvýšení ceny po uzavření spotřebitelské smlouvy je tedy možné, nicméně je v takovémto případě nutná zvýšená ochrana

---

¹⁶⁶ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 455.

¹⁶⁷ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 461.

spotřebitele, neboť na něj podnikatel, jakožto odborník, nemůže přenést veškeré cenové riziko.¹⁶⁸

Nejvyšší soud již v minulosti dovodil, že předmětné ustanovení se vztahuje i na případy regulace cenovými předpisy. V projednávaném případě nastala situace, kdy ve smlouvě na dodávku a odběr tepla bylo ujednáno, že: „*Dodavatel má právo na změnu smlouvy vlivem změn cen vstupních energií algoritmem cen vstupů a změn u odběratele zjištěné kontrolou a v souladu s výměrem MF ČR.*“¹⁶⁹ Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dodavatel nesmí jednostranně zvýšit sjednanou cenu, a to ani v důsledku věcného usměrňování cen příslušným orgánem, pokud nebude mít spotřebitel možnost odstoupit od smlouvy.

Důležitou otázkou je, co lze považovat za podstatné zvýšení ceny. Nejvyšší soud se touto otázkou již zabýval a dospěl k závěru, že při určování, zda se jedná o podstatné zvýšení ceny či ne, je třeba vycházet z poměru převýšení k původně sjednané ceně a nikoli z absolutní hodnoty daného převýšení. Zpravidla lze za podstatné zvýšení ceny považovat překročení o 10 – 20 % původní sjednané ceny. Kromě výše uvedeného poměru je třeba také přihlížet k době, na kterou byla smlouva uzavřena a která uplynula od doby, kdy byla sjednána původní cena, a například i ke složitosti plnění a s tím související obtížnosti stanovení odhadované ceny.¹⁷⁰

Určení ceny odhadem se často používá u smluv o dílo. V ustanovení § 2622 odst. 3 občanského zákoníku je stanoveno, že pokud požaduje zhotovitel zvýšení ceny o více než 10 % ceny podle rozpočtu, má objednatel právo odstoupit od smlouvy. Toto ustanovení sice nepatří mezi kogentní ustanovení, nicméně jej lze považovat za jakési vodítko, pro výše uvedené ustanovení o zakázaném jednostranném podstatném zvýšení cen u spotřebitelských smluv.

Ustanovení § 1814 písm. i) občanského zákoníku se nevztahuje na zákonné možnosti změny ceny, například na ustanovení o změně ceny zájezdu.¹⁷¹ Pokud daná ujednání budou v mezích zákona, nebude se jednat o nepřiměřené ujednání dle § 1814 písm. i) občanského zákoníku.¹⁷²

---

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 5205/2007 ze dne 18. prosince 2009.

¹⁷⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Cz 12/68 ze dne 31. ledna 1969.

¹⁷¹ Viz ustanovení § 2530 občanského zákoníku.

¹⁷² HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 461.

4.2 Smlouva o prodeji zboží v obchodě uzavíraná se spotřebitelem

Následující část bude věnována odstoupení od smlouvy uzavřené v obchodě se spotřebitelem. Dle ustanovení § 2158 občanského zákoníku se na smlouvu o prodeji zboží v obchodě, kterou uzavře podnikatel - prodávající se spotřebitelem – kupujícím použije mj. ustanovení § 2169 občanského zákoníku.

Dle ustanovení § 2169 občanského zákoníku má kupující právo odstoupit od smlouvy v případě, že:

- (i) věc nemá vlastnosti uvedené v § 2161 občanského zákoníku a není možné dodání nové věci nebo předmětné části věci a nelze-li žádat odstranění vady bez zbytečného odkladu,
- (ii) kupující nemůže věc řádně užívat z důvodu opakovaného výskytu vady věci po opravě
- (iii) kupující nemůže věc řádně užívat pro větší počet vad.¹⁷³

V ustanovení § 2161 občanského zákoníku jsou stanoveny požadavky na jakost zboží, mezi které lze zařadit například:

- (i) požadované vlastnosti věci – dle ujednání stran, popisu prodejce, obvyklé povahy zboží nebo reklamy,
- (ii) odpovědnost prodávajícího, že se věc hodí k účelu, který prodávající uvádí nebo ke kterému se obvykle užívá,
- (iii) je věc v odpovídajícím množství, míře nebo hmotnosti.

Pokud by se vady objevily v průběhu 6 měsíců od převzetí zboží, nastupuje vyvratitelná domněnka, že vada existovala již v době převzetí zboží. V takovém případě je na prodávajícím, aby prokázal opak, například, že vadu způsobil kupující.¹⁷⁴ K tomuto závěru dospěl také Soudní dvůr,¹⁷⁵ když uvedl, že pokud spotřebitel prokáže, že zboží není v souladu se smlouvou a že se rozpor se smlouvou projevil (fyzicky vyšel najevo) ve lhůtě 6 měsíců po dodání zboží, pak není spotřebitel povinen prokazovat příčinu tohoto rozporu a ani to, zda je za jeho vznik odpovědný prodávající. Je pak na prodávajícím, aby dostačujícím způsobem prokázal, že příčina tohoto rozporu spočívá v okolnosti, která nastala po dodání zboží.

---

¹⁷³ TICHÝ, Luboš, PIPKOVÁ, Petra Joanna, BALARIN, Jan: *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 426.

¹⁷⁴ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s.

¹⁷⁵ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 4. června 2015 ve věci C-497/13.

Práva z vadného plnění může kupující uplatnit v době do 24 měsíců od převzetí zboží, nestanoví-li právní předpis jinak.¹⁷⁶ Z výše uvedeného tedy vyplývá, že pokud by kupující uplatnil práva z vadného plnění v době od uplynutí 6 měsíců do 24 měsíců od převzetí zboží, ponese důkazní břemeno, že vada byla způsobena prodávajícím.

V případě, že se na věci vyskytnou vady, může kupující požadovat výměnu věci nebo její části, týká-li se vada jen určité části věci a výměna této části je možná. Pokud by však požadavek na výměnu věci byl nepřiměřený vadě, zejména pokud by bylo možné vadu bez zbytečného odkladu odstranit, bude mít prodávající povinnost odstranit vadu na své náklady.¹⁷⁷

Vada musí být odstraněna bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 30 dnů ode dne uplatnění reklamace, pokud se strany nedohodnou jinak.¹⁷⁸ Marné uplynutí této lhůty je považováno za podstatné porušení smlouvy a kupující tak má právo od smlouvy odstoupit. V této 30 denní lhůtě má prodávající povinnost kupujícího vyrozumět (písemně či osobně) o způsobu vyřízení reklamace, tj. zda byla jeho reklamace úspěšná či ne.¹⁷⁹

Z výše uvedeného lze dospět k závěru, že pokud by prodávající ve stanovené lhůtě kupujícího o způsobu vyřízení reklamace nevyrozuměl a kupující by následující den po uplynutí lhůty požadoval odstoupení od smlouvy, jeho nárok by byl oprávněný, přestože by prodávající například věc řádně opravil. Rozhodující totiž je, zda ve stanovené lhůtě kupujícího vyrozumí o způsobu vyřízení reklamace, kupující nemá povinnost si zjišťovat, zda už byla reklamace vyřízena, případně jakým způsobem.

Pro to, aby měl kupující právo od smlouvy odstoupit, nebude-li o způsobu reklamace vyrozuměn v 30 denní lhůtě, je potřeba splnění následující podmínky. Dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu platí, že: *„Marné uplynutí třicetidenní lhůty podle § 19 odst. 3 zákona č. 634/1992 Sb. zakládá nevyvratitelnou domněnku neodstranitelnosti vytýkané vady koupené věci, nikoli domněnku existence vady; nároky z odpovědnosti za takovou vadu má kupující vždy pouze*

---

¹⁷⁶ Viz ustanovení § 2165 občanského zákoníku.

¹⁷⁷ Viz ustanovení § 2169 odst. 1 občanského zákoníku.

¹⁷⁸ Viz ustanovení § 19 odst. 3 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 3228/2009 ze dne 27. července 2011.

tehdy, jestliže vada objektivně existuje.¹⁸⁰ Soud se tedy musí zabývat otázkou, zda vada díla opravdu existuje.¹⁸¹

Dalším důvodem, pro který může kupující odstoupit od smlouvy, je opakovaný výskyt vady po opravě věci pro kterou nemůže kupující věc řádně užívat. Za opakovaný výskyt vady se přitom považuje výskyt stejné vady, ačkoli již pro stejnou vadu bylo zboží v minulosti již nejméně dvakrát opravováno. V neposlední řadě může kupující od smlouvy odstoupit i v případě výskytu většího počtu vad, pro které danou věc nelze řádně užívat. Za větší počet vad se dle ustálené judikatury považuje situace, kdy se najednou vyskytnou alespoň tři takovéto vady.¹⁸²

To, zda nelze věc řádně užívat je třeba posuzovat dle účelu, ke kterému je daná věc určena. Nelze tedy vyloučit, že řádnému užívání věci může být zabráněno například nevhodným estetickým vzhledem dané věci. Za nemožnost věc řádně užívat bývá považována situace, kdy je kupující na poměrně dlouhý čas vyloučen z používání věci, a proto by nebylo spravedlivé po něm požadovat, aby omezení v užívání věci strpěl.¹⁸³

4.3 Darovací smlouva

Dle ustanovení § 2076 občanského zákoníku se při darování dárce nemůže předem vzdát práva odvolat dar pro nouzi nebo pro nevděk. Toto ustanovení je kogentní.

Pokud by se dárce vzdal předem práva odvolat dar pro nouzi nebo pro nevděk, k takovému jednání by se nepřihlíželo. Výše uvedené pravidlo se uplatní pouze při darování mezi živými. Při darování pro případ smrti by nemělo význam, neboť vlastnické právo k dané věci přechází na obdarovaného až okamžikem smrti dárce, do té doby je vlastníkem věci dárce. Po své smrti by bylo odvolání daru pro nouzi bezpředmětné, neboť dárce se již v nouzi nacházet nemůže.¹⁸⁴ V souvislosti s nevděkem považují za důležité poukázat na ustanovení § 2073, dle kterého se obdarovaný z důvodu nevděku stává nepoctivým držitelem, což má značné důsledky na jeho právo k předmětu daru.

---

¹⁸⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 1711/2009 ze dne 21. října 2010.

¹⁸¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 3620/2008 ze dne 22. dubna 2010.

¹⁸² HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 168.

¹⁸³ *Taméž*.

¹⁸⁴ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 29.

Pokud se má jednat o darování pro případ smrti, je potřeba, aby se dárce výslovně vzdal práva dar odvolat. Vzdání se práva odvolat dar se přitom musí vztahovat na všechny možnosti vzdání se práva, nejen na smluvní, ale i zákonné. Aby nebyla úprava vzdání se práva odvolat darování pro případ smrti příliš přísná, může dárce stanovit například podmínku, že obdarovaný dar nabyde pouze za předpokladu, že se obdarovaný nedopustí proti dárci nevděku. Toto ujednání by vyústilo ke stejnému výsledku, jako kdyby měl dárce možnost dar pro nevděk odvolat.¹⁸⁵

Odvolání daru pro nevděk je dále upraveno v § 2072 a násl. občanského zákoníku. Za nevděk je považováno takové jednání obdarovaného, kterým úmyslně či z nedbalosti ublíží dárci tak, že zjevně poruší dobré mravy. Nevděk přitom musí směřovat vůči dárci, k naplnění podmínky nedojde v případě, že by nevděk směřoval vůči osobám blízkým dárci, jako tomu bylo dříve dle občanského zákoníku 1964¹⁸⁶. K naplnění podmínky by došlo pouze v případě, že nevděk vůči osobám blízkým dárci by ublížil také dárci samotnému.¹⁸⁷

Za nevděk bývá považováno takové jednání, kterým jsou dobré mravy porušovány ve značné intenzitě nebo soustavně. Takové jednání může být činěno například ve formě fyzického násilí, hrubých urážek nebo neposkytnutí potřebné pomoci.¹⁸⁸ Dle judikatury¹⁸⁹ lze za nevděk považovat například nevěru manželky či manžela. Zajímavé je, že za nevděk již není považováno cizoložství, pokud si jsou nevěrní oba manželé navzájem (dárce i obdarovaný).¹⁹⁰

Za nevděk naopak nelze považovat požadavek obdarovaného, aby se dárci po zrušení věcného břemene práva doživotního bydlení do 14 dnů vystěhovali, přestože obdarovaný ví, že nemají zajištěné jiné bydlení. Důležitou podmínkou pro nemožnost odvolání daru pro nevděk v daném případě byl důvod daru. Dárci nejdříve darovali předmětnou nemovitost obdarovanému s tím, že bylo zároveň zřízeno věcné břemeno dožití. Důvodem daru byla tíživá bytová situace obdarovaného a jeho členů domácnosti. Obdarovaný chtěl provést rekonstrukci nemovitosti, na kterou mu banka odmítla poskytnout úvěr, a to z důvodu zatížení věcným břemenem. Dárci se tedy vzdali svého práva dožití s tím, že se vystěhují.

---

¹⁸⁵ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 12.

¹⁸⁶ Viz ustanovení § 630 občanského zákoníku 1964.

¹⁸⁷ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 22.

¹⁸⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 1302/2007 ze dne 26. června 2009.

¹⁸⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rv I 1734/29 ze dne 3é. června 1930.

¹⁹⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rv II 373/22 ze dne 14. března 1923.

Obdarovaný je pět dní po té vyzval, aby se do 14 dnů vystěhovali, ačkoli věděl, že náhradní bydlení nemají zajištěné. Takovéto jednání Nejvyšší soud považoval za porušení dobrých mravů, nicméně nedosahovalo takové intenzity, aby byly splněny podmínky pro odvolání daru, a to především z toho důvodu, že dar byl poskytnut z důvodu nedostatku financí na rekonstrukci předmětné nemovitosti.¹⁹¹

Dalším příkladem, kdy nebudou splněny podmínky pro odvolání daru pro nevděk, je situace, kdy by obdarovaný pronášel vůči dárci urážlivé výroky, ale dárci by takovéto jednání obdarovaného vyvolal.¹⁹² Dále také nelze dar odvolat z důvodu, že obdarovaný neumožní dárci užívat části nemovité věci, které před poskytnutím daru užíval. V tomto případě dárci darovali nemovitou věc a současně s tím bylo zřízeno věcné břemeno doživotního bydlení v bytu v prvním nadzemním podlaží. Dárci se domáhali toho, aby jim bylo umožněno užívat současně také sklep a zahradu, které do té doby užívali. Nejvyšší soud jejich dovolání ovšem nevyhověl.¹⁹³

V případě, že jsou splněny podmínky pro odvolání daru a je obdarovanému doručeno oznámení o odvolání daru, je obdarovaný povinen vydat dárci celý dar.¹⁹⁴ Pokud není vydání celého daru možné, je obdarovaný povinen uhradit částku ve výši obvyklé ceny daru v době jeho darování. Jako příklad, kdy nebude vydání daru možné, lze uvést situaci, kdy obdarovaný na darovaném pozemku postaví rodinný dům. Tímto dojde k výraznému zhodnocení darovaného pozemku, a z tohoto důvodu nebude možné dar vrátit.¹⁹⁵

Ustanovení § 2059 občanského zákoníku dává dárci možnost odstoupit od smlouvy ohledně té části plnění, kterou dosud nesplnil, a to v případě, že by odevzdání daru vážně ohrozilo jeho výživu nebo plnění jeho vyživovací povinnosti vůči jiným osobám.¹⁹⁶ Podmínkou pro to, aby mohl dárci v takovém případě od smlouvy odstoupit, je skutečnost, že při uzavírání darovací smlouvy nemohl dárci dané okolnosti předvídat. Jako příklad lze uvést situaci, kdy dárci v důsledku vážně nemoci ztratí dlouhodobě příjmy. Pokud by se dárci v takovéto nouzi ocitl v důsledku vlastního úmyslného jednání nebo jednání z hrubé nedbalosti, od smlouvy by odstoupit nemohl.

---

¹⁹¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2075/2011 ze dne 30. dubna 2013.

¹⁹² Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. RI 835/36 ze dne 23. října 1936.

¹⁹³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2163/2009 ze dne 15. prosince 2011.

¹⁹⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 936/2006 ze dne 16. září 2008.

¹⁹⁵ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 22.

¹⁹⁶ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 7.

4.4 Kupní smlouva o převodu vlastnického práva k nemovité věci

Do občanského zákoníku byl převzat názor Ústavního soudu,¹⁹⁷ že odstoupení od smlouvy nemá žádné dopady na práva třetích osob nabytá v dobré víře. V minulosti nebyla totiž žádným zákonem řešena situace, kdy došlo po sobě k několika převodům nemovité věci a následnému odstoupení od smlouvy o převodu nemovité věci. Jako příklad lze uvést situaci, kdy nemovitou věc vlastnily postupně například celkem tři osoby, přičemž veškeré převody byly řádně zapsány do katastru nemovitých věcí. Po té, co nemovitou věc nabyl v pořadí již třetí vlastník, odstoupil původní vlastník (vlastník před prvním převodem nemovité věci) od smlouvy. Vystávala tak otázka, komu nemovitá věc po takovémto odstoupení od smlouvy skutečně patří a zda byl vůbec převod na posledního vlastníka platný.

Judikatura byla v tomto ohledu velmi rozporuplná a s časovým odstupem docházelo ke značnému vývoji v této problematice. Nejvyšší soud se přikláněl k názoru, že odstoupení od smlouvy o převodu nemovité věci má obligační i věcně-právní účinky. Odstoupením od smlouvy se tak automaticky obnovoval původní stav a to i tehdy, pokud již nemovitá věc byla převedena na další osobu. Následný zápis do katastru nemovitostí měl „pouze“ deklaratorní povahu.¹⁹⁸

V roce 2008 došlo k mírnému posunu v této problematice, neboť Nejvyšší soud rozhodl, že odstoupení od smlouvy uzavřené mezi původními vlastníky nemá vliv na vlastnické právo současného nabyvatele k dané nemovité věci, pokud byl současný nabyvatel v době uzavření kupní smlouvy se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že zde není dán žádný důvod pro odstoupení od smlouvy uzavřené mezi původními vlastníky.¹⁹⁹

Nicméně i přes výše uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu zůstává do dnešního dne zachován rozpor v názorech na danou problematiku mezi Nejvyšším soudem a soudem Ústavním. Nejvyšší soud vydal dne 12. listopadu 2014 rozhodnutí, ve kterém došel k následujícímu závěru: *„Jestliže někdo nabyl nemovitost od nevlastníka v dobré víře opírající se o zápis v katastru nemovitostí, označující převodce za vlastníka, nestal se za účinnosti občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. vlastníkem této nemovitosti, ale jejím oprávněným*

¹⁹⁷ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 78/06 ze dne 16. října 2007.

¹⁹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Cpin 201/2005 ze dne 19. dubna 2006, sp. zn. 22 Cdo 534/2002 ze dne 16. června 2003, sp. zn. 1 Odon 26/97 ze dne 11. března 1998 a Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, Cpin 38/98.

¹⁹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 3177/2005 ze dne 30. ledna 2008.

*držitelem.*²⁰⁰ Odstoupení od smlouvy tak dle názoru Nejvyššího soudu má účinky obligační i věcně-právní, a to i přesto, že již došlo k převodu vlastnického práva k nemovité věci na dalšího nabyvatele.

Názor Ústavního soudu na danou problematiku je již několik let zcela opačný. Opakovaně totiž Ústavní soud ve svých nálezech judikoval, že odstoupení od smlouvy působí pouze mezi stranami, tj. má účinky pouze obligační, věcně-právní nikoli. Výslovně přitom stanovil, že: „*Vlastnické právo dalších nabyvatelů, pokud své vlastnické právo nabyli v dobré víře, než došlo k odstoupení od smlouvy, požívá ochrany v souladu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod a s ústavními principy právní jistoty a ochrany nabytých práv vyvěrajícími z pojmu demokratického právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy, a nezaniká.*“²⁰¹

Přestože mají všechny soudy v České republice povinnost respektovat názory vyslovené v nálezech Ústavního soudu, domnívám se, že Nejvyšší soud ve výše uvedeném rozhodnutí závazný právní názor Ústavního soudu nerespektoval, když stanovil, že odstoupení od smlouvy má obligační i věcně-právní účinky.

Názory na právní úpravu účinnou před rokem 2014 se různí, nicméně ustanovení § 2005 občanského zákoníku zakotvuje zcela jednoznačný postup, kdy odstoupení od smlouvy bude mít vliv na práva třetích osob pouze v případě, že bude prokázáno, že daná práva nebyla nabyta v dobré víře. S převodem nemovitých věcí souvisí také posílení dobré víry ve stav, který je zapsaný ve veřejném seznamu,²⁰² přičemž při převodu vlastnictví k nemovitým věcem nemá nikdo povinnost zkoumat, zda je zapsaný stav v souladu s listinami, na jejichž základě byl zapsán.²⁰³ Ustanovení § 2005 a 984 odst. 1 občanského zákoníku je nutné vykládat ve vzájemné souvislosti. Vzhledem k výše uvedenému lze dojít k závěru, že pokud by:

- (i) byl zcizitel, od kterého poslední nabyvatel vlastnické právo nabyl, ke dni převodu řádně zapsán jako vlastník předmětné nemovité věci v katastru nemovitostí, a
- (ii) poslední nabyvatel byl v dobré víře v tento zápis,

---

²⁰⁰ Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1168/2013 ze dne 12. 11. 2014.

²⁰¹ Nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 78/06 ze dne 16. října 2007, nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 165/11 ze dne 11. května 2011 a sp. zn. I. ÚS 2219/2012 ze dne 17. dubna 2014.

²⁰² Viz ustanovení § 984 odst. 1 občanského zákoníku.

²⁰³ SPÁČIL, Jiří a kol.: *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 40.

odstoupení od smlouvy uzavřené mezi tímto zcizitelem a prvním vlastníkem předmětné nemovitosti by nemělo vliv na vlastnické právo posledního nabyvatele k dané nemovité věci. Tento názor uváděl Baudyš již v roce 2007.²⁰⁴

---

²⁰⁴ BAUDYŠ, Petr. *K odstoupení od smlouvy o převodu nemovitostí*. Karlovarské právnické dny 2007, č. XVI, str. 27 – 32.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo podrobně popsat a zanalyzovat úpravu odstoupení od smlouvy obsaženou ve všeobecných ustanoveních o závazcích v občanském zákoníku a poukázat na možné problémy týkající se zejména kogentnosti ustanovení § 2001 občanského zákoníku, dle kterého lze od smlouvy odstoupit pouze v případě, ujednájí-li si to strany nebo stanoví-li tak zákon.

V úvodní kapitole je uveden přehled všech způsobů zániku závazků s vymezením jejich podstatných znaků a odlišností od zániku závazku v důsledku odstoupení od smlouvy.

Hlavní část této práce je věnována současné úpravě odstoupení od smlouvy dle všeobecných ustanovení o závazcích v občanském zákoníku. Podrobně jsem charakterizovala institut odstoupení od smlouvy. Dále jsem vymezila důvody odstoupení od smlouvy s bližším zaměřením na ty nejčastější, kterými jsou vadné plnění, prodlení a jiná podstatná porušení smlouvy. Jedna kapitola je věnována situaci, kdy dlužník není odpovědný za své prodlení a z tohoto důvodu není věřitel oprávněn od smlouvy odstoupit. Další části této kapitoly jsou zaměřeny na způsoby oznámení odstoupení od smlouvy a na účinky odstoupení od smlouvy. Pokud došlo přijetím občanského zákoníku k významné změně oproti předchozí úpravě, vždy je na tuto změnu upozorněno.

Třetí kapitola je zaměřena na praktické problémy, které mohou nastat při sjednání vlastního režimu odstoupení od smlouvy. Snažila jsem se najít odpověď na otázku, zda je možné se dopředu úplně vzdát práva na odstoupení od smlouvy. Uvádím zde argumenty, které takovéto vzdání se práva podporují i vylučují. V závěru se přikláním k názoru, že úplné vzdání se práva na odstoupení od smlouvy do budoucna nelze považovat za platné právní jednání, a to především z toho důvodu, že by to bylo v rozporu s veřejným pořádkem a dobrými mravy, neboť závazkové právo je ovládáno zásadou pacta sunt servanda. Také zde poukazují na analogii neplatnosti vzdání se určitých práv do budoucna dle § 2898 občanského zákoníku. Nicméně zároveň upozorňuji na to, že tato otázka zatím nebyla českými soudy nikdy řešena a že lze najít i argumenty, které by můj názor vyvracely.

Poslední kapitola je věnována úpravě odstoupení u vybraných smluv. V první části jsou charakterizována zakázaná ujednání ve spotřebitelských

smlouvách dle § 1814 občanského zákoníku týkající se odstoupení od smlouvy, konkrétně zákazu sjednání jednostranného práva podnikatele odstoupit od smlouvy bez uvedení důvodu a zákazu odepření spotřebiteli práva odstoupit od smlouvy při zvýšení ceny jednostranným jednáním podnikatele. Součástí této kapitoly je také odstoupení od smlouvy o prodeji zboží v obchodě ze strany spotřebitele a odstoupení od darovací smlouvy. Za nejdůležitější část této kapitoly považuji její závěr, ve kterém podrobně rozvádím rozdílné názory Ústavního soudu a Nejvyššího soudu na problematiku obligačních a věcně-právních účinků odstoupení od kupní smlouvy o převodu vlastnického práva k nemovité věci. Ústavní soud již mnohokrát judikoval, že odstoupení od takovéto smlouvy má pouze obligační účinky, kdežto Nejvyšší soud zastává názor, že odstoupení od smlouvy má obligační i věcně-právní účinky. S přijetím občanského zákoníku došlo v této problematice ke značnému posunu, neboť byla posílena dobrá víra v důvěru v zápis v katastru nemovitostí, a proto by dle současné úpravy měl jednoznačně převážit názor Ústavního soudu.

Cizojazyčné resumé

The thesis deals with withdrawal from a contract contained in general provisions for liabilities in the Civil Code. There are also pointed out the problems particularly with regard to cogency of the provision section 2001 of the Civil Code. Pursuant to the abovementioned provision the parties shall withdraw from a contract only if it is in accordance with the conditions of a contract or in accordance with the law.

The thesis is divided into four parts. In the first part there is given overview of every way of extinguishing obligations.

The second part deals with current legal adjustment according to the general provisions for liabilities in the Civil Code. There is characterized statute of the withdrawal from a contract. There are also analysed the reasons of the withdrawal from a contract, the manner of notice of the withdrawal and the effects of the withdrawal.

The third part of the thesis is focused on practical problems which may appear when the parties negotiate their own contractual conditions for the withdrawal. I tried to find the answer the question, if it is possible to waive the right to withdraw from a contract. In this part of the thesis there are given the arguments for and against the waiving this right. Finally I tend to think that the absolute waiving the right to withdraw from a contract cannot be considered to valid legal act.

The last part of the thesis deals with the selected legal adjustment of withdrawal from a contract. At first there are characterized the prohibited provisions in the consumer contracts regarding the withdrawal from the contract. There is also analysed the withdrawal from purchase contract closed in the shop by the consumer. I consider the last section of this part to the crucial section of this part. There are described and analysed the effect on the property right when the party withdraw from a bargain and sale. The Constitutional Court and the Supreme Court have a different opinion on this issue. According to the Civil Code is strengthened good faith in the entry in the Land Registry, so opinion of the Constitutional Court should prevail and the withdrawal from a bargain and sale shall not have any influence on the property right of the third person.

Seznam použitých zkratk

občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
občanský zákoník 1964	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
obchodní zákoník	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých pramenů a literatury

Monografie

ČÁP, Zdeněk, KOVAŘÍK, Zdeněk, POKORNÁ, Jarmila a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, 1079 s. ISBN 978-80-7357-491-8.

HENDRYCH, Dušan a kol.: *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. 1481 s. ISBN 978-80-7400-059-1.

HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1344 s. ISBN 978-80-7400-535-0.

HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 s. ISBN 978-80-7400-287-8.

KINDL, Milan, FIALA, Josef a kol.: *Občanský zákoník. Komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, 866 s. ISBN 978-80-7357-395-9.

LAVICKÝ, Petr a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

LAVICKÝ, Petr: *Zánik závazků*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 279 s. ISBN 978-80-7478-907-6.

MELZER, Filip, ELIÁŠ, Karel a kol.: *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 2. svazek. Praha: Linde, 2008, 1242 s. ISBN 978-80-7201-687-7.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář*. 1. vydání, Praha: Leges, 2013, 720 s. ISBN 978-80-87576-73-1.

PELIKÁNOVÁ, Irena: *Obchodní právo. 4, Obligační právo - komparativní rozbor*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7357-428-4.

PELIKÁNOVÁ, Irena: *Obchodní právo. 5, Odpovědnost (s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 356 s. ISBN 978-80-7357-714-8.

SPÁČIL, Jiří a kol.: *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 s. ISBN 978-80-7400-499-5.

ŠILHÁN, Josef: *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 535 s. ISBN 978-80-7400-544-2.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol.: *Občanský zákoník – Komentář – Svazek V*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1700 s. ISBN 978-80-7478-638-9.

ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kolektiv: *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck. 2009, 2312 s. ISBN 978-80-7400-108-6.

TICHÝ, Luboš, PIPKOVÁ, Petra Joanna, BALARIN, Jan: *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 504 s. ISBN 978-80-7400-521-3.

Časopisy

BAUDYŠ, Petr. *K odstoupení od smlouvy o převodu nemovitostí*. Karlovarské právnícké dny 2007, č. XVI, str. 27 – 32.

ČECH, Petr, MAREK, Karel. *K odstoupení od obchodní smlouvy při prodlení dlužníka*. Právní rádce 2007, č. 9, s. 25.

JENDREJÁK, Peter. *K téme „odstoupení od smlouvy prostřednictvím smluvní fikce doručení“*. Právní rozhledy 2006, č. 6, s. 141.

PHILIPPI, Tomáš. *Právní účinky odstoupení od smlouvy realizovaného prostřednictvím smluvní fikce doručení*. Právní rozhledy 2005, č. 11 s. 401.

STAVĚLÍK, Petr. *Ještě k „odstoupení od smlouvy prostřednictvím smluvní fikce doručení“ – jiný úhel pohledu*. Právní rozhledy 2005, č. 21, s. 788.

BAUDYŠ, Petr. *K odstoupení od smlouvy o převodu nemovitostí*. Karlovarské právnícké dny 2007, č. XVI, str. 27 – 32.

Soudní rozhodnutí

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 1450/2008 ze dne 31. srpna 2009.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 895/2001 ze dne 28. února 2002.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2281/2000 ze dne 26. března 2001.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 779/2001 ze dne 31. října 2002.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 2988/2011 ze dne 13. listopadu 2012.

rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 238/2008 ze dne 19. listopadu 2008.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1571/2010 ze dne 16. ledna 2013.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 5508/2007 ze dne 18. března 2010.

Rozhodnutí Vrchního osudu sp. zn. 5 Cmo 418/96 ze dne 21. 10. 1997.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 442/2003 ze dne 15. ledna 2004.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 1567/2011 ze dne 26. července 2011.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 705/2005 ze dne 15. června 2006.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 532/2002 ze dne 29. října 2003.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 779/2001 ze dne 31. října 2002.

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 78/06 ze dne 16. října 2007.

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 165/11 ze dne 11. května 2011.

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2219/2012 ze dne 17. dubna 2014.

Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1168/2013 ze dne 12. 11. 2014.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 201/2005 ze dne 19. dubna 2006.

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 38/98 ze dne 28. 6. 2000.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 3177/2005 ze dne 30. ledna 2008.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2007 sp. zn. 32 Odo 1043/2004.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Cdon 51/96 ze dne 30. září 1998.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2007 sp. zn. 32 Odo 1043/2004.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 5205/2007 ze dne 18. prosince 2009.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Cz 12/68 ze dne 31. ledna 1969.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 4. června 2015 ve věci C-497/13.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 3228/2009 ze dne 27. července 2011.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 1711/2009 ze dne 21. října 2010.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 3620/2008 ze dne 22. dubna 2010.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 1302/2007 ze dne 26. června 2009.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rv I 1734/29 ze dne 3. června 1930.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rv II 373/22 ze dne 14. března 1923.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2075/2011 ze dne 30. dubna 2013.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. R I 835/36 ze dne 23. října 1936.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2163/2009 ze dne 15. prosince 2011.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 936/2006 ze dne 16. září 2008.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 534/2002 ze dne 16. června 2003.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 1 Odon 26/97 ze dne 11. března 1998.

Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 38/1998 ze dne 28. 6. 2000, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. Rc 44/2000.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 389/99-163 ze dne 5. září 2000.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2484/2012 ze dne 10. prosince 2013.

Internetové zdroje

HUTAŘOVÁ, Iva. Nároky z vadného plnění v novém občanském zákoníku. *In: epravo.cz* [online]. 12. prosince 2013 [cit. 27. března 2016]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/naroky-z-vadneho-plneni-v-novem-obcanskem-zakoniku-93169.html>

Právní předpisy

Vyhláška č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991, obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Ostatní zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb.